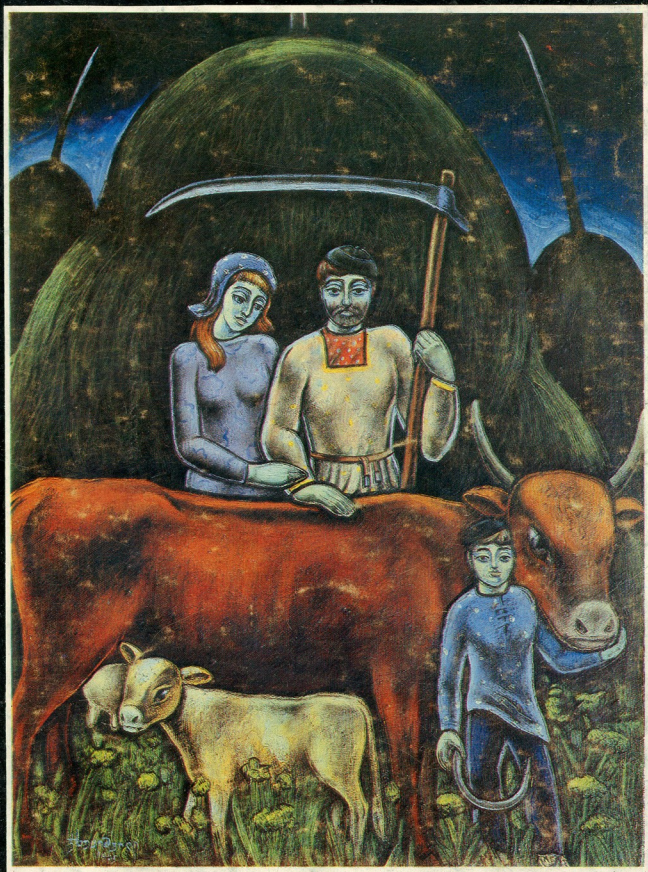

სტატუტა ზელთვნიპა

ISSN 0132-1307

10
1988

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
უძველესი პუბლიკაციის

საქრებულო № 10 საქრებულო 1988 წ.

მეცხრამეტე საუკუნის პირველი ნახევრის თბილისის ხედი. სენის სიღრმეში მოჩანს მამადავითი, აივანი სახლები და მტკვარი.

ორბელანთა სასახლე. კედელზე თამარ მეფის ხატი და ერეკლესელი ხმალი ჰკიდია.

მსახური ნინია სამგზავროდ შეტრულ ბარგზე ყვინთავს.

გრიგოლის დედა — ხორეშანი თამარის ხატის წინ დაჩოქილი ლოცულობს.

ხორეშანი. შენ გვედრები, ქართვლის დედაო, დიდო თამარო, უკუთხოვე გზაი ჩემს კეთილ გრიგოლს. არიდე ტანჯვა და ცოდნებანი ამა სოფლისა. ყოვლადმღიერო, გარდმოხედე ჩვენს გვარს განდიდებულს ბაგრატიონთა ნაომარ ხმალათ. ძარღვეში სისხლს ნუ დაუშრიტავ ანთებულ ვაჟაც და ნუ გაუჭრობ დიდ სიყვარულს მამულას ციხისა. ამრავლენ იგი და დიდება უბოძე ერთგულს, პაპიეული სახლის ფუძე არ მოუშალო (შეშობის გრაგოლი).

ბრიგოლ. წამოდექ, დედა! გეყოს ამდენი ლოცვავედრება!

ხორეშანი. აბა, შენ იცი, ჩემო სიცოცხლე, თუ გაახარებ მოხუც დედაშენს! (კედლიდან ხმაღს ჩამოსხსნის) აი, ეს ხმალო, პაპიშენის — დიდი ერეკლეს ბრძოლით ნაწრთობი, აქ გელოდება, დაბრუნდები და ატარე მამულის მხსნელად!

ბრიგოლ. შენ ნუ იღარდება, მშობელო ჩემო, და აღეასრულებ.

(ემთხვევა ხმაღს. ისმის ბედაურის ჭიბინი).

ხორეშანი. გესმის?! როგორ ჭიბინებს უმხედრო ბედაური?! (ახე მოგძახის უპატრონო და რჩენილი შენი ქვეყანა!.. ეს დაიხსომე, შვილო ჩემო, თუ საქართველომ, ვით ბედაურმა, მისი მხედარი ძირს ჩამოგადლო, პირშერცხვენილსა სახედარიც აღარ შეგისვამს...)

ბრიგოლ. მესმის, დედა, მარად ვიქნები უერთგულესი მხედარი მისი!

ნინიპა (ძილში აბოდებს). დასცხე მაგ ურჯულეობს, დასცხე!

ხორეშანი. რაო, ნინიკა! რა ანბავია?

ნინიპა. მივდივართ, აბა, პო, კაი, ბატონო; ჩემი სიკვდილი, ჩამძინებია!

ბრიგოლ. სიზმარი ნახე?

ნინიპა. მერე როგორი! სასწაულთა, გრიგოლ ბატონო! ქაჭეთის ციხეში ვიყავი დატყვევებული და აი, ამ გორდა ხმლით თქვენ გამომიხსენით!

ბრიგოლ. ნესტან-დარეჯანი ყოფილხარ, ნინიკა ბიჭო!

ნინიპა. არა, ნამდვილად რუსთაველი ვიყავი და ქაჭები „ვეფხისტყაოსნის“ წერას არ მაცლიდნენ.

ბრიგოლ. კიდევ კარგი, თორემ დავილუპებოდი!

ნინიპა. არა, კი არ ვწერდი, გრძელია და ვამოკლებდი, ბატონო... მამა ნუ წამიწყდება, ახლაც ბურანში ვარ.

ხორეშანი. ვვედრი მაცხოვარს, კეთილად ახდეს სიზმარი შენი (გრიგოლს) მოდი აქ, შვილო! შენ რომ

ოთარ მამფორია

ჭიხვინებს უმხედრო ბედაური

ისტორიული ღრამა
მ ნაწილად

ვუაქვნი ელგუჯა მალრაქას

მოამბედი პირნი:

- ბრიგოლი
- ნინიპა
- ანო
- ოსტაპი
- ჰაჯი-მურატი
- ხორეშანი
- ნინო
- ანდრეი
- მარსა
- ნახტია
- ჟრმა ბრიგორი
- ალნიპი
- ბარათინსკი
- მირზაჰანი

მეეტლე, ნაიბები, მანდილოსნები, მეომრები და ყარაჩოხელები.

გამიჩნდი, ეს ბადურა გემოსა ჩვილსა, ბედნიერების ნიშანი და რჩეულთა ხედრი. ამას ბედისქულს ეძახიან, ვერც ტყუილა ვასტრის, ვერც გაჩხიბავს ეშმაკის თვალი. (ყელზე ჩამოჰკიდებს)

ბრიგოლ. გმადლობთ, დედაჩემო!

ნინიბა. მე უბედურს, ეგ ბედისქული მინც ვა- მომყოლოდა.

ხორბაშანი. შენთვისაცა მაქვს, ჩემო ნინიკა, ყოვლისმფარველი ჭვარი ქრისტესი. აჰა, იტვირთე ბატონის ბედი!

(ჭვარს ჩამოჰკიდებს)

ნინიბა. ნუმც ამცდენოდეს მასთან ბედიც და უბედობაც!

(ისნის ნარნარი ჰანგი, მოპირდაპირე სახლის ბანზე ნინო, ეკატერინე და სოფიო „სამაისა“ ცეკვავენ. გრიგოლი სარკმლიდან უშვებულობს)

ნინიბა. ნეტავ ჩემს ბატონს რომელი მოსწონს? ბრიგოლ. სამივე, ნინიკა, სამივე!

ნინიბა. დიდუ, რა გული გაუძლებს სამი ქალის სიყვარულს, ბატონო ჩემო! (გრიგოლი ეზოში გამოდის.)

შაბტარინი. მიემგზავრები ამ დილით, გრიგოლ? ბრიგოლ. მივიდივარ, გემშვიდობებით!

სოფიო. ხომ მალე გნახავ?

ბრიგოლ. აბა, რა ვიცი, რას მიმზადებს საწუთროს ეტლი, სამოთხის ვარდნო!

ნინიბა. მალე, მალე დაბრუნდი!

ბრიგოლ. შენის თვალბის ეშხი აბა, სად გამაჩერებს! ვინატრი, ერთხელ კიდევ მაჩვენე მაგ ლერწამტანის რხევა-რონიანი!

ვარდი ხარ? არა. ზამბახი? არა.

მაგრამ შენს დაწვზე აუჯავებულლი

არიან ორნივე შეკვებულნი.

ნეტავ მას, ბულბულს, ვინც შენ ვარდს, ზამბახს ზედ დამღერს მარად, ვით ეშხის ბანაკს.

ნინიბა. რა კარგი ლექსია!

ბრიგოლ. სიყვარულმა მათქმევინა, თვარა მე ვინ — ლექსი ვინა?...

ნინიბა. ნინიკა ბაქრაძე, დაგიდგეს თვალები, შენი ბატონისაგან ისწავლე რამე!

(შორიდან ისმის ღელღუკის ჰანგი. შემოდიან ყარაჩოხელები და მეღელღუკენი.)

I შარბჩ. თქვენს გასაცილებლად მოვედით, გრიგოლ ბატონო!

II შარბჩ. თქვენთანა ვართ, ჩვენო მგონსო!

III შარბჩ. ჩვენო ფაიზობა კაცო!

ბრიგოლ. აბა, ერთი. ჩემი მუხამბაზი! (მეღელღუკენი უტრავენ)

რტო აღვისა შენი წელი მგონია,

მაგ წელზედა ციხარტყელა მგონია.

ეგ თვალები ცაში ელვა მგონია,

ვარდის სუნთქვა შენი სუნთქვა მგონია,

გინდ შეძინოს, მინც სულში მიზიხარ,

თვალს ავახელ, ზედ წამწანზე მიზიხარ!

(შემოდის მეეტლე)

მეამღე. ეტლი გელოდებთ, თავადო!

ნინიბა. უკვე დრო არი, ბატონო!

შაბტარინი. მშვიდობით, გრიგოლ!

სოფიო. ნახვამდის! კარგად იმგზავრე!

ნინიბა. ნახვამდის!

(გრიგოლი ნინოსთან განმარტოვდება.)

ბრიგოლ. ამ ვარსკვლავებში შენ ერთი მინც მთავრეს მოჰგავხარ სხივმომფინარეს. ნინო, ეჭ, ნინო, ლახვარო გულის, როდისღა გნახავ მე უბედურს! ნინო. სულ მალე, გრიგოლ, მე აქ ვილოცებ, რის შენ კეთილად დაბრუნდე...

ბრიგოლ. არ შევინანებ, ოღონდ შენს გულსა ზოგჯერ ვახსოვდი!

(ჯონდაბჭენი გამოდის ხორბაშანი.)

ხორბაშანი. აბა, შენ იცი, ნინიკა! ჩემი გრიგოლ შენთვის ჩამიბარებია!

ნინიბა. ჩემთან არაფერი გაუტირდება, ქალბატონო!

ბრიგოლ. აბა, დაცხეთ მამამაპური მგზავრული! (მეღელღუკენი უტრავენ)

ხორბაშანი. იქნებ ვერც გნახო!

ბრიგოლ. დამშვიდდი, დედა! მე არ შევარცხენ ამ წმიდა ლეჩაქს!

ხორბაშანი. ჩემო იმედო, ვინატრი ერთსა, შენ დაგუკრიფოს ხელები ჩემთვის!

მეამღე. აბა, წავედით, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. მახლას, რა გაეწუბა, მივდევართ რუსეთს!

(სცენა ნელა ბრუნავს. იქმნება შთაბეჭდილება ეტლით მგზავრობისა. ღელღუკის ჰანგი თანდათან შორს იკარგება.)

ბრიგოლ. შეწუხებული ვუშჯერ გზას და მასზე ეტლსა მიმსბროლსა

მიმტაცსა ყოვლის კეთილის, რაცა გვაქვს ამა სოფელსა...

მიდიხარ სატრფოვ? მშვიდობით! მარად დღე ჩემი კურთხევა

ცად მიმართ შენთვის მექნება, ვიდრემდის სულს შელევს!

ნინიბა. ეს, მგონი, მცხეთაა, ჩემო ბატონო!

ბრიგოლ. მცხეთა... სვეტიცხოველი... პაპაჩემის ირაკლის საფლავი... რომელთან არის დამარბული დიდება ივერიისა...

ნინიბა. ნათელი დაადგეს მის სულს!

ბრიგოლ. ესეც ღართისკარი... აი, არაგვის მშფოთვარე ტალღაც. ხედავ? დუშეთო.

ნინიბა. ეს რა ხელმა ააშენა?

ბრიგოლ. ანანურის ღვთისმშობლის ტაძარია!... აბა, ფასანაურიც... კაიშურის გზაზე საღამოვდებო...

ნინიბა. აქაური გზები კარგად გცოდნია, თავადო! ბრიგოლ. რუსეთს არ ვყოფილვარ, ჩემო ნინიკა, თორემ ჩვენი მხარე ხელისგულივით ვიცი.

ნინიბა. ბარაკალა, ჩემო ბატონო! ეს კი ვინ არი. ასე მარტოდ რომ მიზანდაღობს?

ბრიგოლ. რუსი ქარისკაცია. ეტუბობა, სამხედრო სამსახურის გაუთავებია და ჩვენებური ღვინო გადაუტრავს.

ნინიბა. იქნებ რუსეთს მიდის, წაიყვანათ, ცოლო!

ბრიგოლ. ჰო, ბარემ წაიყვანათ. გამარჯობა, ქარისკაცო! საით გაიწევი?

ანდრეი. ჩემს ნაწილში, ბატონო პორუჩიკო!

ბრიგოლ. წამოგყე, ჩვენ მიგაცილებთ!

ანდრეი. დიდი მადლობელი ვარ! შაპათეთ, ბატონო პორუჩიკო, ცოტა შექეიფიანებული ვარ! (ჩაქდება ეტლში).

ბრიგოლ. საღარიპო ხარ?
ანდრეი. ნოვგოროდელი!
ბრიგოლ. ჩვენც იქით მივდივართ. ხომ არ წამოხვდები?
ანდრეი. აბა, აქედან სად წავა კაცი. აქ ხომ სა-
მთხეა!
ნინიპა. ვიფიქრე, გული ამოუჭდება ტირილით.
მეც წამიყვანეთო, და, შენც არ მომიკვდე!.. რა გქვია.
მშობილო?

ანდრეი. ანდრეი!
ნინიპა. ჰოდა, ანდრეი, წერილს მაინც არ გავა-
ტან?
ანდრეი. ნოვგოროდში? იქ ვინ დამრჩენია, ერთი
დედა და ერთიც გასათხოვარი და.
ბრიგოლ. იმათ მისწერე რამე!
ანდრეი. რა მივწერო?
ნინიპა. ის, რომ სამოთხეში ცხოვრობს!
ანდრეი. ჰო, მივწერ. თქვენ გადასცემთ?
ნინიპა. კი, აუცილებლად!
(ანდრეი წერილს წერს)
ნინიპა. სულ სხვა ქარმა დაქროლა, გრიგოლ ბა-
ტონო!

ბრიგოლ. იგრძენი?... ჩემო ნინიკა, აი, ეს არის
ბერი უახზეგი!
ანდრეი. მეც აქ ჩამოვხტი, ბატონო პორუჩიკო!
აქ დგას ჩვენი ნაწილი! მადლობელი ვარ, კეთილად
გველოთ, ნახვამდის!

ნინიპა. მოიცა, კაცო, წერილი თან მიგაქვს?
ანდრეი. ჰო, მართლა! (აძლევს წერილს და გარ-
ბის.)

ნინიპა. ახლა ეს საწყალი მოგრაღია და ჯარი სა-
მოთხედ ეჩვენება!... ამ ბარათს აუცილებლად გადა-
ვიცემ მაგის დედას!..

ბრიგოლ. ეპ, რა ცხოვრება, ქართველები ნოვ-
გოროდს მივდივართ, რუსი კი უახზეგში რჩება. სა-
დაურსა სად წაიყვანო, ამიტომ უთქვამს დიდებულ
რუსთველს.

ნინიპა. სანამ საქართველოს გზა მიიღევა, გულიც
მიიღევა, გრიგოლ ბატონო! არა, მე იქ ვერ გავძლებ,
თუ ჩვენი მთები არ დავინახე და ჩვენებურ კაცს არ
ცივებალმე, რა მომასვენებს?!

ბრიგოლ. მართალი ხარ, ნინიკა! სხვა საქართვე-
ლო სად არი!

ნინიპა. აუ, ეს რას გაუღღის გრიალი, გრიგოლ ბა-
ტონო!

ბრიგოლ. წყალნი მთით დაქანებულნი
აღმახებრ უფსკრულს ჰცვივიან,
თერგი რბის, თერგი ღრიალებს,
კლდენი ბანს ეუბნებიან....

აბა, დღადაცაჯაჯი... ეს კიდეც არდონის ციხე...
მემატლმე. ხიდავთ, თავადო? ხიდი წყალს წაუღია!
ბრიგოლ. შე კაცო, ამხელა გზაზე ერთი სიტყვა
თქვი და ისიც წყალს წაუღიაო?!

ნინიპა. კი, აქ შევისვენოთ, გრიგოლ ბატონო!
ბრიგოლ. არა, ჩიქურ უნდა ვეკვეთოთ მდინარეს!
მემატლმე. დავიღუპებით, თავადო!

ბრიგოლ. აი, ეს ეტლი, ჩემო ნინიკა, ახლა ჩვე-
ნი საქართველოა, უნდა გავიყვანოთ სამშვიდობოზე,
უნდა გადავარჩინოთ!

ნინიპა. მაშინ მოგიკვდეთ თქვენი ნინიკა ბაქრაძე,
აქა ვარ!

მემატლმე. ახლა ეგ ეტლი გინდ რუსეთი იყოს,
გინდ საქართველო, მე ამ წყალში გამსვლელი არა
ვარ!

ბრიგოლ. აბა, ჩიქურ ვეკვეთოთ მდინარეს!
ნინიპა. ვეკვეთოთ, გრიგოლ ბატონო!
მემატლმე (ჩუმად). ორივე რკინია, ბატონისა და
მსახურის!.. საშომა, თავადო, ცხენები დაიხრჩობი-
ან, რა მეშველება?!

ბრიგოლ. აბა, მივდივართ!
მემატლმე. წყალი წავვიღებს!.. ხომ გითხარით, ეტ-
ლი გადაბრუნდება-მეთქი! თავს უშვევით, თავადო!
ბრიგოლ. ეტლსაც გავიყვანო, ნაირზეც გავაღო!
მემატლმე. დავიღუპებით!
ბრიგოლ. თუ ხელს გავანძრევთ, ღმერთი ჩვენს-
კენაა!

ნინიპა. მადლობა უფალს!
მემატლმე. მგონი გადავრჩით!
ნინიპა. ნაირზე ვართ! ხელავთ? მზემაც გამოაქ-
ყიტა!
ბრიგოლ. ჰო, მზეს გამარჯვებული უყვარს, ჩემო
ნინიკა!..

II ს უ რ ბ ა ტ ი

ნოვგოროდი. გრიგოლის ოთახის ღია სარკმლიდან
ჩანს ეკლესიის გუმბათები და სამრეკლოები. ნინიკა
გრიგოლის ჩექმებს აპრიალებს. თან წამაღაწწმე გა-
რეთ იცქირება. ისმის საყდრის ზარების რეკვა და
გალობა.

ნინიპა. ხვალ აღდგომაა, ქრისტეს განდიდების
დღე, მე და ჩემი ბატონი ამ დღეს პირველად ვხვდე-
ბით სხვაგან. ღმერთო, შენ გადმოხედე ჩვენს საქარ-
თველოს!.. ლამაზი ეკლესიები ცოცხია აქეთ. ისე, ქა-
რეთი თბილისზე დიდი არ იქნება. კიდეც რომ იყოს,
მერე რა! სწორად თქვა ჩემმა ბატონმა, კაცი შეიძლ-
ება იაზრონაშიც იყოს, მაგრამ ცხოვრებით თბილისში
უნდა ცხოვრობდესო. ეს გულის ვარდი ჩემი ნახტა-
რამ არ გაემცნო, ნამდვილად ჩიტვით გავაცხებდი
აქანა სულს. მაინც რა კარგი გოგოა, უნდა გავუტუდე
ბატონს, ვერუფი, რომ შეუვარბული ვარ (ისმის კარ-
ზე აკუნთ). კი, ის არის! (ჩექმებს მალავს და კარს
აღებს. კარებში გამოჩნდება დასახლოების ქალიშვი-
ლა ნასტია). მოდი, ჩემო სიცოცხლე! ახლა შენზე
ღუფქობდი!

ნასტია. შენი ბატონი შინაა?
ნინიპა. დღეს დაავიანდება!
ნასტია. მართლა? აბა, შეაძლება ცოტა ხანს და-
ვრჩე!
ნინიპა. ცოტა ხანს კი არა, სიკვდილამდის ვინ
გავყვარს?!

ნასტია. ძალიან გიყვარვარ?
ნინიპა. მიყვარხარო?! სამი თვეა აქა ვარ და სამი
ღამე არ მძინებია!
ნასტია. ყოველთვის ჩემზე ფიქრობ?
ნინიპა. აბა, ვისზე? დედ-მამა მე არ მყავს და
ცოლ-შვილი!
ნასტია. შენს ბატონზე არ ფიქრობ?

წინაშე. ბატონი იმიტომ მყავს, ჩემზე უნდა იფიქროს და იზრუნოს.

ნანსტი. საქართველოში ხომ წამოყვან?

წინაშე. წაგყვან კი არა, თუთრი რაშით მოგიტაცებ და ტყუილად გაგაქროლებ!

ნანსტი. მომიტაცებ?! რატომ, მე ხომ წინააღმდეგი არ ვარ?!

წინაშე. ასე გობია, უფრო ვაყვარებ.

ნანსტი. მაინც როგორია საქართველო? შენ რომ წერილი ჩამოგვითხე, იქ ჩემი ქმა ანდრეაშა იწერება — ნამდვილი სამოთხეა.

წინაშე. სამოთხეში მე არ ვყოფილვარ, მაგრამ მე გმონი კი გავს! მაღალი მთებია ზამთარ-ზაფხულ დათოვლილი, აქაფებული მდინარეები, ყურძნით სავსე საწინახლები; ქუჩაში რომ მიდინხარ ხილით დახუნძლულა ხეები თვითონ გეპატავებოან — დაგვირიფო! ყველაფერია, სული და გული, რაც გინდა! ნანსტი. ჭერ კიდევ ბავშვობაში ვიცნებობდი ორ რამეზე — მენახა საქართველო და მყოლოდა თმახუჭუკა თოჯინა.

წინაშე. საქართველოს იქ განვენებ, თმახუჭუკა თოჯინას კი აქ მოგიხერხებ როგორმე. (შემოგვიხევა, აკოცებს).

ნანსტი. კარგი, სირცხვილია! (წინა კ სუფრას აწყოებს).

წინაშე. ესეც აღუქმანდრული, ანუ ხვანჯარა, შენ რომ მოგწონს, ფუცხუნა და ტკილი. ა, ბატონო, კახური ჩურჩხელა; რქაწითლის ბადაგში ამოვლებული. ჩემი ხელით გამომცხვარი ხაქალური, ანუ ხაქო და პური. ესეც საადგომო წითელი კვერცხები. ხვალ აღდგომა!

ნანსტი. ვიცი, ქრისტე აღდგა!

წინაშე. კეშმარტად!

ნანსტი (თქმა უკირს). ძალიან შეგეჩვიე, ჩემო წინა, შეწინა, ჩვენი სიახლოვე ცუდად არ დასრულდეს!

წინაშე. არა, რა უნდა მოხდეს, აგერა ვარ მე, შენი მფარველი! (მოისწინს ჭვარს და ჩამოკიდებს) აი, ეს ჭვარი დღეიდან შენ გქონდეს, დაგფაროს ამისმა მადლმა და აღდგომის ძალამ!

ნანსტი. ამ ჭვარს სიკვდილმდე თან ვატარებ, ჩემო წინა, ჩვენი სიყვარულის ნიშანად!

წინაშე. ვაჟისა და ხარდნის მეგობრობა ხომ გაგოგონია?!

ნანსტი. ხარდანი არ ვიცი რა არის!

წინაშე. რაზეც ვაჟია შემოხვეული, კიგო, ხარი.

ნანსტი. კი, ვიცი, მინახავს.

წინაშე. ჰოდა, იმ ხარდანმა დაიფარა ნორჩი ვაჟი, მერე ხარდანს ძირი მოერყა, უნდა წაქცეულიყო და ვაჟი უფრო მაგრად ჩაეხვია — შენ ჩემი მეგობარი იყავით. ნეტავი მე ვკადვებოდე და შენ მეხვეოდე ვაჟივით (აკოცებს).

ნანსტი. მაშ, ვაჟისა და ხარდნის მეგობრობას გაუშმარჯოს!

წინაშე. ესე იგი ჩვენს სიყვარულს! (შესვამენ ლენოს).

წინაშე. ერთი. ჩემო სიცოცხლე, ის მიმღერე, გუშინ რომ აღლუნებდი! (ველდოდან ჩამოსწინს გიტარას).

ნანსტი. შენი ბატონი რომ მოვიდეს?

წინაშე. ჩემი ბატონი ლეკვებს წერს და სიმღერას დაგვიშლის? (ნასტია მღერას რომანსს).

წინაშე. შენ გენაცვალე, იაღონი ხარ, გვირგვინი ხარ და სამოთხის ჩიტი ხარ! (შეუმჩვივლად შემოქმედს) გრიგოლო, უსმენს ნასტიას სიმღერას და სიმღერას აყვება).

ნანსტი. რა კარგი ხმა გაქვს, ჩემო წინა! აქამდე რატომ არ მღეროდი?! (დაინახავს გრიგოლს). გრიგოლ დიმიტრის ძე?! (ნასტია გავრთვარბის).

ბრიგოლ. წინა კი ბებო, როგორ აგწითლებია ეს თოვლივით გაფიქნებული ქალი! (წინა კ თავს დახრის).

წინაშე. მართლა რა ყოფილა ეს სიყვარული, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. რომ ჩამოვდეთ, ეს ქალაქი არ მოგეწონა, არც რუსული ენა გეკმაშნია. ახლა?

წინაშე. ახლა, ნასტიას ფურტულა რომ ვუხმენ, ასე გმონა, ჩვენი სიონის ღვთისმშობელი გალობს... თუ ღმერთმა ინება ჩემი და ნასტიას შეუღლება, მაშინ ვიტყვი, რომ ნამდვილად შეუერთდა საქართველო რუსეთს! (გრიგოლო იცინის).

ბრიგოლ. ასეა, ჩემო წინა! უეშხოდ კაცი ემსგავსება ფურტურს ხესა. უხაყვარულად რა სანატრელ არს სიპრავდე დღეთა. სიცოცხლე შევნი სიყვარულითა.

წინაშე. ახლა თქვენი ლექსები უნდა ვიჭებორო და ძილისპირულივით ვუკითხო ნასტიას.

ბრიგოლ. ახა, შენ იცი! (წემოდის დიასახლისს მარჯვ).

მარშა. მოვილოცავთ მომავალ აღდგომას, გრიგოლ დიმიტრის ძე, ქრისტე აღდგა!

ბრიგოლ. კეშმარტად. ქალბატონო!

მარშა. დღვის გულისათვის, გრიგოლ დიმიტრის ძე! ნუ მიწყენ, ამ თვის ბინის ქირა წინასწარ უნდა მომცეთ! ძალიან მჭირდება!

წინაშე. მიეცით, უარს ნუ ეტყვი, გრიგოლ ბატონო, ძალიან გობოვო!

ბრიგოლ. კი, ჩემო წინა, მიეცემ! (მარშას ფულს გაუწვდის) ახა, ინებეთ ორი თვის!

მარშა. ღმერთმა დიდი სიცოცხლე მოგცეთ, გრიგოლ დიმიტრის ძე! რა კეთილი ბრძანდებათ! ჩემი ქალიშვილი ნასტია ჭერ ნორჩია, ქეკა ქუინტი ყველავითი აქვს, მაგრამ, როგორც ხედავთ, უკვე გასლობივარია, ხელის შეწყობა უნდა. ღამაში გგოგა, მაგრამ მზითვი მაინც სჭირდება.

ბრიგოლ. ნასტიას ათხოვებო? (წინა კ ყურს ცქერტავს)

მარშა. უკვე დროც არი, კარგ ვაყვარებს სურს მისი შერთვა. აი, თქვენსავით პორუჩიკია, ჭვარ-მედლეებით ჩამშვენებული. გუშინ დემთან იყო და ნასტიას ხელი მოხვია.

წინაშე. ვაი შენს თავს, წინა კ ბაქარა, შენი სიყვარულის გასათხოვარი მზითვი შენს ბატონს აუდიე?!

მარშა. დიდი მადლობა, გრიგოლ დიმიტრის ძე! თუ რამე დაგჭირდეთ, არ მოგერიდოთ (გაღის).

წინაშე. შენ ვის კირდება, ბებო!

ბრიგოლ. ნუ დეღავ, ჩემო წინა, ნასტია მაინც შენი იქნება!

ნინია. არა, სულაც არ ვლავ, ჩანდაში წახულა! კი მარა, ეს ბინის ქირა მაინც რატომ მივეცით წინასწარ? (გულმოსულა სარკმლიდან იციქრება.)

ბრიგოლ. რუსეთში ხალხი ხელმოკლედ ცხოვრობს, ჩემო ნინია!

ნინია. სამაგეროდ ჩარი ჰყავთ ბევრი, რას ჰგავს ეს ეკლესიები: გუმბათი ახალციხურ ხახვს მიუგავს!

ბრიგოლ. ახლა რაც ნახტას ამხავი გაიგე, ალართერი მოგწონს!

ნინია. არა, ჩვენთან ტაქრის თაღები ანგლოზის სახუღარს ჰგავს. რატომ ჩვენსავით არ აწენებენ ესენი საყდრებს?

ბრიგოლ. ჩვენ უპკელესი ქრისტიანები ვართ!

ნინია. საქმედ მაგაშია, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. ახლა ისტორიას ვინ უყურებს, ვინც მრავლად არი, ჭვარიც მისხა და ბატიც.

ნინია. მაპატიე, გრიგოლ ბატონო!.. წავალ ბაზარში, სააღდგომო სუფრას კიდეც რამეს შემოვამატებ!

ბრიგოლ. ჰო, წადი, და ნახტაზე ნუ ნადვლობ!

ნინია. არა, ყველა ქალი ერთნაირია, მხოლოდ სახელები აქვთ სხვადასხვა (გრიგოლი იწინის).

ბრიგოლ. ახა, ჩემო ნინია, იქნება წიწკა იშოვო!

ნინია. აქანა სიშწრის მეტი არაფერი მინახავს და ერთი წიწკა ვერ მიშოვიან ვეცდები, ჩემო ბატონო! (გადის).

(გრიგოლი საწერ მაგიდას მიუჯდება).

ბრიგოლ. წინაპართა სისხლი აწ ჩვენს შორის არაღ მდინარებს,

თავისუფლება განქრა ჩვენთვის,

რადღ გვხარებს!

ესე ნაყოფი აქვს მარადის

ცულდა მონებას,

ბედო. ნუ გძინავს, განიღვიძე,

ისმედ ვაებანს.

(შემოვარდება აღელვებული ნინია).

ბრიგოლ. რა მოხდა, ნინია?!

ნინია. რატომ არ დაშვებს ორივე თვალი, ბაზონო! აი, აქვე, ახლა, დიდა ალაყაფის წინ, ჩვენი თავადები ენახე ბორკილგაყრღო. ჩემს თვალწინ გაატარეს.

ბრიგოლ. რას ამბობ?!

ნინია. ეღოზარ ერანთავი ვიცანი, ოქროპირ ბატონიშვილმა ხელად დამიქნია. დანარჩენებს იმოდენა წვერი ჰქონდათ, სახეზე ვერ შევიცანი.

ბრიგოლ. ღმერთო ძლიერო! ვინ უღალატა მამულის ზეცას! ნუთუ დაატყვევებს შეთქმულნი? (ისმის კარზე კაკუნს). გაუღე ნინია!

ნინია. არა, ბატონო, გული ცულს მეუბნება, თქვენ როგორმე წადით და მე შევხვდები!

ბრიგოლ. მოვიდეს ვინც არს! (კარს თვითონ აღებს. შემოდის ჟანდარმერის ბოლკოვნიკი) მოხარული ვარ თქვენის გაცნობით! რა გნებავთ ჩემგან?

პოლკოვ. მთავრობის ბრძანებით, ბინა უნდა გავჩხრიკოთ და გავიგოთ, რა წიგნებია გაქვთ!

ბრიგოლ. ჩემი ბიბლიოთეკა ისე დაზიანდა, ამისთვის დიდი დრო არ დაგჭირდებათ! (ბოლკოვნიკი იწყებს ჩხრეკას).

პოლკოვ. ესეც დეკაბრისტო პოეტის რიღევის „ნალიგაციოს აღხარება“, ესენი კიდეც სხვა ხეუნაწერები. მე დამავლეს გკითხოთ თქვენ, ფიცმიღებული ოფიცერი ხართ და სიმართლეს იტყვიან რიღევის „ნალიგაციოს აღხარება“ თქვენ თარგმნით ქართულად? ბრიგოლ. დიახ!

პოლკოვ. „იარალი“ თქვენ დაწერეთ? ბრიგოლ. დიახ!

პოლკოვ. რა გინდობათ გამოგებათ ამ ლექსით? ბრიგოლ. ის, რაც გამოხატულია — ქართული დროსტარება და ღონი!

პოლკოვ. საყურადღებოა! თქვენ დაპატიმრებული ხართ გენერალ-ადიუტანტ ორლოვის განკარგულებით! (შეხვევს ხელნაწერს.)

ნინია. რატომ, რას ერჩით?

პოლკოვ. თქვენ ვინა ხართ?

ნინია. მე მხანური ვარ, მეც წამიყვანეთ!

პოლკოვ. დაპატიმრებულ ბატონს მხანური აღარ სჭირდება!

ნინია. ნინია მოგიკლავს, ბატონო გრიგოლ, თუ მიგატოვს! (მიჰყვება).

ბრიგოლ. რა კარგად მითხარ, ჩემო ტატო, ჩემო დისწული: „ძიავ, ყაბახი, სამშობლო შენი, წაგართვა ავის ენისა გესლმან“.

პოლკოვ. წავიდეთ! (გრაგულა მიღს, ნინია თან მიჰყვება.)

პოლკოვ. თქვენ გიბრძანებს, რომ დარჩეთ! (პოლკოვნიკი და გრიგოლი გადიან).

ნინია. ვაი, შენ თავს, ნინია ბაქრამე! რა აღდგომა გითენდება?! ცულად ავიხდა სიწმარო, რუსეთს წამოსვლის წინ რომ ნახე, ქაჭებს ჰყავდი დატყვევებული. მაშინ შენმა ბატონმა გიხსნა, ახლა შენ უნდა უშველო! ახა, ჩქარა! (დაიწოქებს ხატის წინ) ღმერთო.. აღდგომის ძალისაო, ჩემი ბატონი გადამირჩინე. მე კი მიბრძანე და საითაც მიმანიშნებ, იქით წამოვალ! (შეშფოთებული შემოდის ნასტია და მარტა).

ნასტია. რა მოხდა, ჩემო ნინია?!

მარტა. ხომ მშვიდობაა?!

ნინია. ჩემი ბატონი დაპატიმრეს!

ნასტია. გრიგოლ დამიტრის ძე?! რატომ?

მარტა. ღვთის გულისათვის, უკან წაიღე ეს ბინის ქირა, იქნებ ამ ფულით რაიმე უშველო!

ნინია. არა, ბატონს ეწყინება!

მარტა. იქნებ დასჭირდეს, ცაღოა ეგ ღვთისნიერი კაცო! (ნინია ნაჩქარევად მიდის).

მარტა. თქვენ ხად მიდინართ?

ნინია. ჩემს ბატონთან!

მარტა. წადით, მე კი თქვენს ბატონზე ვილოცებ!

ნასტია. მეც წამოვალ შენთან ერთად!

ნინია. შენ იმ პორუჩიკთან წადი, ვისთვისაც დღე-ღამე მზითვებს გიშადავებს!

ნასტია. არ დაიჭრო, ეგ სისულელე!

ნინია. (გარბის). მშვიდობით...

ნასტია. ღედა!..

მარტა. ნუ სტორი, თუ უყვარხარ, მაინც დაბრუნდება. (შორს ისმის ეკლესიის ზარების რეკვა და აღდგომის წინღამის ლოცვა-გალობა, „მწუხრის ზარები“).

თბილისი. ნარიყალას ძირში პატარა საკანი, სამხრე-
ეზაურილი და წვერმოშვებული გრიგოლა საკანში ზის.
დარაზულ კართან ზედამხედველი ოსტაპი დგას.

ბრიგოლ. დამკნარ სელებით ჩამომივდეს ეს ავ-
გაროზი, მაგრამ უიღბლო გამოვდექით დედაც და შვი-
ლიც. ველარ გიხსენებ, მეშინია, გული მიკვდება,
დღეს რომ უჩემოდ მოგაყარაან მიწას, მშობელო...
ჰეი, ძმობილო, დაღრა ახლა?

ოსტაპი. მერედა, შენთვის ხელ ერთი არ არი?
ბრიგოლ. არ არის სულ იქით, ჩემო ძმობილო!
მშობელი დედა თუ გავს ცოცხალი?
ოსტაპი. მყავს, როგორ არა!
ბრიგოლ. აბა, დედაჩემს დავხვდეთ დამარხავენ! დროც
მიტომ გკითხე!

ოსტაპი. თუ ასე არის, მოსადამოვდა.
ბრიგოლ. და დაბინდებდა ჩვენი გვარის ფუძე და
ქერი. ნეტავ მაჩვენა, ვინ ასწია კუბო მშობლისა, ვინ
დაუხუტა ჩემს ლოდინში მიღებული თვალები ბეჩავს,
ვინ მიაცილა სამარგედ. მუჟა მიწა ვინ მიაყარა უქი-
რისუფლოდ დარჩენილ ცხედარს.

ოსტაპი. მაინც რად ჩამოგიყვანეს საქართველოში!
დედის სიკვდილს ხომ ვერ გაიგებდი! მთელი რუსეთი
საპატიმროა, ერთი ტუსადიც იქ ყოფილიყო, რა მო-
ხდებოდა?

ბრიგოლ. უცხო მხარეში პატიმრობა არაფერია, სა-
მშობლოში კი მძიმეა და აუტანელი. ბედნიერი ხარ,
მეგობარო, ცის ნაქერს ხედავ ჩემი ქვეყნისას!

ოსტაპი. ბედნიერიო, ასე სთქვი, არა? რა ბედენა
ცის ნაქერი! როგორ გგონია, წინ თუ გდარაჯობ, მეც
აქ ვარ პაპატიმროში? ისე დელამდა, არ წამიხებ-
სებია.

ბრიგოლ. გააღე კარი, აბა, პურის ნატეხი გავი-
ყოთ ძმურად!

ოსტაპი. არა, როგორ შეიძლება!

ბრიგოლ. ვააღ, ნუ გეშინია! (ოსტაპი შიშით აღ-
ებს კარს. გრიგოლა პურის ნატეხს უწევდის),

ბრიგოლ. აბა, გამომართვი, ქამე, ღმერთმა შევარ-
გოს! აბა, თამაშავ ცმოსწიფე, ნუ გერიდება! ასანთის
ციცხლი მიც მიწილადე! (ოსტაპი პურსა და თამბა-
ქოს გამოართმევს, გრიგოლს ასანთს გაუქრავს და
კარს გაიკეტავს).

ბრიგოლ. გოშველოს ღმერთმა, იქნებ ამ შხამით
გავთოკო გული.

აწ სად წარვიდენ ნეტარების წაშნი ძვირფასნი,
რომე აჩრდილიც არა დარჩა ჩემდა ნუგუშად!
ჰეი, ძმობილო, დაღამდა, ბრა?

ოსტაპი. გარეთ უფრო ბნელა, ვიდრე საკანში.
ერთი ვარსკვლავიც არ ჩანს ზეცაზე.

ბრიგოლ. შენ მაინც სად ხარ, ჩემო დამო! დამო,
სახუველი! ამა სოფელს შენ დამშობი მხოლოდ და
განმისვენე კვეთებთან ბოროტ მხედრისას!..
(ბნელში ფხაკერფით მოიპარება ნინიკა).

ოსტაპი. შესდექ! ვინ მოდის?!

ნინიკა. მე ვარ, შინაური, როგორც იქნა, შენამ-
დე მოვალფი და ყელი არ გამოშვრა ახლა. ეს წერი-
ლი პატიმარს გადაეცე.

ოსტაპი. წერილი?! არა!

ნინიკა. მაშინ მაჩვენე და დამალაპარაკე!
ოსტაპი. პატიმარს ვერ გაჩვენებ!

ნინიკა. რა მოხდა, შე კაცო, სახლში კი არ წავი-
ყვან, ისე დაგიტოვებ!

ოსტაპი. აქ ვინ გამოვიშვა?

ნინიკა. შენზე უფროსმა.

ოსტაპი. მაშინ წერილი მომეცი და გადავცემ!

ნინიკა. აბა! აბა, შენ იცი! (ოსტაპი კარს აღებს.
ნინიკა უცებ საკანში შევარდება).

ნინიკა. პატრონო გრიგოლ!

ბრიგოლ. ჩემო ნინიკა! (გაღებუვიან. ოსტაპი ნი-
ნიკას გარეთ ექაჩება.)

ნინიკა. რა გინდა, შე კაცო, საკანიდან ხომ არ გა-
ვრბივარ, შეგნით შემოვვარდი!

ბრიგოლ. გეშუდარებო, ძმობილო, ერთის წუთით
დაგვტოვე ერთად!

ოსტაპი. რა ვქნა?! მე მიყვარს თქვენი ხალხი, მა-
გრამ სამსახური სამსახურია!

ბრიგოლ. ძალიან გთხოვ!

ოსტაპი. კანდაც, განდაც ჩემი თავი, კარცერში
ჩამხვამენ, სხვა რა იქნება!

ბრიგოლ. ნუ გეშინია, ძმობილო, მალე დავამთავ-
რებთ. შენი სახელი?

ოსტაპი. ოსტაპ.

ნინიკა. ა, ოსტაპ, საყვარელო, ეს შენ, რომ რამე
იყოს, გამოგადგება! (ფულს ჩასტენის ჯიბეში, ოსტა-
პი კარს გაიკეტავს).

ბრიგოლ. ჩემო ნინიკა, დარჩალეთ, ბიჭო, დედა-
ჩემო?!

ნინიკა. თქვენს მაგივრად მივაყარე მიწა უბედურს!
ბრიგოლ. საბრალო დედა!.. ფეშმია, ტატო...

ნინიკა. არა უშვით, ჩემო პატრონო!

ბრიგოლ. ნინო, ნინო სად არი?! წინანდლის ვარ-
დი?!

ნინიკა. ეპ, სიყვარულში ორთავე უიღბლო გამო-
ვდექით! მაგრამ თქვენგან გამოიგია: დედაკაცი არ
ღერს იმად, მისთვის ნახვარი ნეკი მოიჭრა. აი, მეს-
მის მამულის სიყვარული. მისთვის თავდადება, მის-
თვის სიცოცხლე, მისთვის სიკვდალი! (გარედან ისმის
დღღღუკის სევდიანი ჰანგი.)

ბრიგოლ. თქვენი ქირიმეთ, ყარაჩოხელნო, გახ-
სოვართ კიდევ?!

ნინიკა. როგორ არა, გრიგოლ პატრონო! დედაშენს
სამარეც გააპატიოსნებს, ახლა ყველანი იქ იყვენ!

ოსტაპი. ჩქარა დაამთავრეთ, საცაა შემცვლელი
ღუშავიც მოვა!

ნინიკა. რამდენიც გინდათ იცავლეთ, აქედან მა-
ინც არ გავალ!

ოსტაპი. დავიღუბე! ჩვენი უფროსი მოდის!
(საკანში შემოდის ქანდარბთა უფროსი და ოსტაპი,
ნინიკა კარს უკან კედელს აეკრება).

ქანდარბთა უფროსი (კითხულობს ოქმს). „ბაროს
როჟენის განკარგულებით. პორუჩიკი გრიგოლ დიმი-
ტრის ძე ორბელიანი, 1888 წლის ქართველ თავად-
ანზურთა შეთქმულების ნაწილობრივ მონაწილე,
რომელმაც თამგზმა დეკარბისტი პოეტის რილევის
თხზულება „ნალივაციოს აღსარება“, მიჩნეულია მეშ-
ვიდ თანგრის დამნაშავედ. პორუჩიკი გრიგოლ დი-
მიტრის ძე ორბელიანი დაუყოვნებლივ გადაყვანილი
იქნეს ქ. ვილნოში და საქართველოში ჩამოსვლა აუკ-

ჩაღოს რამდენიმე წლით. ვასაგებია, რისთვის ზი-
ხართ?

ბრიტოლ. მე არ ვზივარ, მე ვდგავარ!
შ. უშრ. აა, ხელი მოაწერეთ! (კართან მიმალუ-
ლი ნინია გრიგოლს მივარდება.)

ნინია. არ მოაწერო, გრიგოლ ბატონო!
შ. უშრ. კი მაგრამ, შენ ვინ ხარ?!

ნინია. შე ის რილევი ვარ, ვისი თხზულებაც
თავადა თარგმნა!

შ. უშრ. საყურადღებოა წავედით! (მიჰყავს გრი-
გოლი და ნინია). შენ კი აქ უნდა დარჩე, პახუხი ავო!
(ოსტაპი. მეე?)..

შ. უშრ. დიახ, სალახანა! (ჩამოართმევს თოფს.
გელიდან ვასალებს გამოპლგეჯს და ჩაპკეტავს საკან-
ში).

IV სურათი

ორბელანთა უცაცრიელი სასახლე. შემოდის გრიგ-
ოლ, შტაბს-კაპიტნის ფორმა აცვია. ყველაფერს სევ-
დიანად ათვალეობს.

ნინია თანაგრძობით უკან დაჰყვება.

ბრიტოლ. დაბერებულხარ, ჩვეო სასლო... და მო-
მაცდავის თვალეობით დავიჭუბავს ღია სარკმლები!
(ნინია სარკმელს გამოაღებს).

ნინია. არა უშავს, ჩემო ბატონო! ყოველივე გა-
მოსწორდება. ცოტა დრო კი არ გასულა, სად არ
ვიყავით, დონწი, ვილნოში, ალექსანდრეში, სტავრო-
პოლში და პოლონეთში. ვინ იცის, კიდეც სად... აი,
ბოლოს კი ისევ აქა ვართ!.. (გრაგოლა მიდის თამა-
რის ხატთან, აღებს ჩაქრალ, მიღუღულ სანთელს.)

ბრიტოლ. აი, სანთელი დედაჩემთვის რომ დაან-
თო რუსეთს წახვლის წინ. დამწვარა იგი და ლო-
დინში ჩამოღვენილია... ასე დაიწვა დედაჩემის ოც-
ნება ჩემზე...

ნინია. კარგი, ბატონო! ღმერთს ნუ სცოდავთ,
მშვიდობით დავბრუნდით და მშვიდობა იქნება ამ
სახლში... ხომ გახსოვთ დედათქვენის ანდერძი — კე-
რას ნუ გააციებო! (ნინია ქვის ბუხარში ეცეხლს ან-
თებს).

ბრიტოლ. შენ, გაიხარე, ჩემო ნინია, ჩვენს მამა-
პაპურ ჩაქრალ ბუხარში კერის ცეცხლი ისევ ღუ-
ღუნებს! მაგრამ ბუხართან შესაქცევად არა მცალია.
ვერც მუჰის ღმერთებს დავედოლები. დღეს დაღეს-
ტანში წყდება ბედი საქართველოსი. მესმის კახეთის
მიწის ბუხანი და გატაცებულ ჩივთა ტირილი. წი-
ნაპის სისხლი იქით მეძახის!

ნინია. ჭერ ამ გაპარტახებულ სასახლეს მივხე-
დით, ბატონო, დედის საფლავსაც პატრონობა უნდა!
ბრიტოლ. არა, ნინია, ვიდრე მის სპაროვანს შე-
მიგინებდნენ, მანამდე უნდა შევცა ხმალი!

ნინია. დაიხვეწეთ, ნუ ღელავთ, ყველაფერი კარ-
გად იქნება! ამდენი ვიხტიალეთ, გრიგოლ ბატონო,
და, ორთავანი მაინც უცოდშვილოდ დავრჩით. (მი-
ღის შიშველი ქალის ქანდაკებასთან) მე ისევ ამ ქალ-
ზე დავიწერ ჭვარსს! ხა, რას იტყვით, თქვენ, ქალბა-
ტონო? (სელკავს გაუეთებს) ხმას არ იღებ? კარგია,

მუნჯ ცოლს რა სჯობია! (აკოცებს) მაგრამ ცივი ხარ,
ძალიან ცივი!

ბრიტოლ (ხარხარებს). ავაშენა ღმერთთა ნივთი
ბიჭო, დიდი ხანია ასე არ გამიძინია! (ისმის ვარსკვლავსა
კუნი.)

ნინია. მადლობა უფალს, გესმით, ბატონო? უკვე
კარზეც აკაუნებენ!

ბრიტოლ. კეთილი იყოს შენი ფეხი, კეთილი კაცო-
გაუღე, ნინია!

ნინია (კარს აღებს). დასწყველოს ღმერთმა, ეს
მევაღე საიდან გამოჩნდა?!. მირზოვეია, ბატონო ჩე-
მი! (შემოდის ჩასუქებული ვაჟარი).

მირზოვეია. ვეღარ მიცან, ბიჭო ნინია?!

ნინია. გამდიდრდებით!
მირზ. კნიაზს ვახლავარ! მამილოცნია, მამილოცნია!
დიდი კაცი ხარ, შტაბსკაპიტნად დაბრუნებულხართ!
მინარია, ჩემმა შუგე, ძალიან მინარიაან.

ბრიტოლ. როგორა ხარ, თბილისს რა ამებია?

მირზ. ცული, კნიაზო, რუს ხელმწიფე შამილს ჩვე-
ნი ფულით ეჩხუბის, ხალხში დავერია არ არი. საქო-
ნელი არ არი. ვეჭიხლს ძალა არა აქვს და კაცს კა-
ტედ — ულვაში. აი, თქვენისთანა ხალხი ცოტანია, პე-
ტიონსანი და სიტყვის პატრონი. ჩინი ხომ მიიღე, არა?
კიდეც ბევრ რამეს მოგცემდნენ, აი!

ბრიტოლ. გამდლობთ, მაგრამ შენ რაც გინდა, ის
ჭერ არ მოუციათ!

მირზოვეია. მამ, უფულოდ მსახურებ? ცხონებუ-
ლია დედათქვენმა ხორეშანმა სიკვდილის წინ, ყველა
მევაღე დაისტუმრა. მარტო მე დავრჩი თქვენს იმედ-
ზე. პაი გიდი, რა სასახლე გავერანებულა! აქ კაცი
ალარც იცხოვრებს. კნიაზო, ფული თუ არ გაქვს,
შლავათი ჩემზე იყოს, ამ დანგრეულ სახლს დავი-
გირაკვებ და მშრე გამაიხსნი.

ბრიტოლ. ვიდრე ეგ გაბრეკილი თავი არ წამიცილია,
დამეკარგე აქედან, შე ჩარჩო, შენა! პაპისეული სახ-
ლი ვალე გინდა გამოიქვიითო?!

მირზოვეია. მე გინდ თავი წამაცალე (იღებს ვეჭ-
სილს), ამას კი ერთი ციფრით კი არ დააყლდება. მეც
ძალიან ჩავარდნილი ვარ. ვაჟარბა არ არი, ნალო-
გებო ბევრია. ყველას ჰამა უნდა. დიდი და პატარა
ჩემს ციტხარცა, ფული კი არა.

ნინია. თითებზე იმდენი ძვირფასი ბეჭედი გაქვს
წამოცმული, ერთ ქალაქს იყიდ!

მირზოვეია. ბეჭედი?! (უჩვენებს ვეჭსილს) ამა-
საც ბეჭედი აქვს, მაგრამ შენი ბატონი ვალს იძლევა?!
ბრიტოლ. კარგი, წადი, მოგცემ, არ დავეკარგებ!

მირზოვეია. შენს იმედად ვიქნები, კნიაზო! (გაღის).
(ისმის კარზე კაკუნი)

ბრიტოლ. ისევ მოპარუნდა ეს ძალღობიერი! გაუ-
ღე, ნინია!
(ნინია კარს აღებს.)

ნინია. წერილია, ბატონო ჩემო! წერილი! (გაღა-
სცემს გრიგოლს.)

ბრიტოლ. ტატოს ხელია, ჩემი დისწულისი ვენა-
ცვალე, რა ხანია აღარ მინახავს! (კითხულობს ბა-
რასს.)

...მე შინაგანი ხმა მიწვევს საუკეთესოს ზედრი-
საკენ, ...მაგრამ კაცი მინდა, რომ ამ პატარა ღრე-კლდის
გამიყვანოს. და დავდეგ გაშლილს ადგილს ოპ, რა თა-

ვისუფლად ამოვიხსნათვე მამონ, რა ხელმწიფურად გარდავხედავ ჩემს ასპარეზსა...

ვიცი დაგვიწყდა... მაგრამ, არა, არ დაგვიწყებია, ეს იმ სწულუების ბრალია, რომლის გამოც ქართველი თავიხიანს არ გამოადგება...“

ცუდად უოფილა ჩემი ტატო. ნახ, გამოუცდელს, ამ საწყურრომ უხვად შეხვდა სამხალა თვისი. მაგრამ მე რა ვქნა! დღეს საქართველოს ბედი იქ წყდება იქ, და-დესტანში, თუ რუსთა ჭარებს გადათქვრავს შამილის რისხვა, მეც მინა-წყალზე ისევ ბევრი დედა იტარებს. ბევრ იქ მივდივარ, იქ შენახის წინაპრის სული! ნინობა. მივხელთო ამ სახლს, პაპისეულს, ბატონო ჩემო! ტატოს მივხედოთ, შენს ერთგულ დისწულს! (გამოჩნდება ძაძვებით მოსილი ნინო).

ბრიგოლ. აი, ის არი... შავადმოსილი ანგელოზი შედადობისა... (გრიგოლი გარეთ გამოირბის) ნინო...

ნინო. შენა ხარ, გრიგოლ? უკვე დაბრუნდი?!

ბრიგოლ. დაბრუნდე... მაგრამ დემრთა ახე რატომ გაგვიწირა...

ნინო. უიღბლო იქმნა ჩემი უყვარ ჩემს შეგობართან! აწ საუკუნოდ განისვენებს მამადეთიზე... მივდივარ, გრიგოლ, სული ჩემი იქ დამარჩენას! მინდა გულმკერდზედ ავაგარო წინააღლის ვარდი!

ბრიგოლ. წინააღლის ვარდი! მე რომ ვინატრე უცხო ზეცის ქვეშ...

ნინო. ნახვამდის, გრიგოლ!

ბრიგოლ. დაცა, ნინო! მეც წამოვალ, თუ შენს მტკივან გულს საღებუნად მაინც დაედება ჩემი თანხლებად...

ნინო. ნახვამდის გრიგოლ! ამაოა ჩემი ნუვგეში, დაგავიანდა! (ნინო გადის).

ბრიგოლ. დამავიანდა...

აწ არც კი მიცნობ, გულით იცვალე... ამ მოგონებამ არ შეგაწყნოს; შენ განსვენებით მხოლოდ იცოცხლე და მე, თუ გინდა, საფლავმა მფაროს...

დამავიანდა მე ყველათან და ყველაფერთან. ჩაქრა ოცნება, როგორც ეს მშე სთბილისს ცაზე... (შეშემოდის. ნინოცა თავჩარტული წერს.)

ბრიგოლ. რას წერ, ნინოცა?

ნინობა. ნუ მიწყნებ, ბატონო, თქვენი: სახელით წერლობა ვწერ ტატოს.

ბრიგოლ. მისწერე ისიც, ჩემი ნინოცა მოციტხვას და სალამს გიძღვის-თქო! (ისმის ბედაურის ჰიხვინი).

ბრიგოლ. მოვდივარ, ჩემო შეგობარო, ჩემო მერცხალა! მშვიდობით! დღის მოჩვენებებ უსათნოსო! შენც მომიტევე, ჩემო ტატო, ჩემო დისწულო! მივდივარ, რათა დავიცვა იგი, რასაც მამოლის სიყვარული ჰქვია ოდიტგან! (კედლიდან ჩამოსხნის ხმაღს, ისმის ბედაურის ჰიხვინი და ომპიანი მხედრულა სიმღერა.)

ბრიგოლ. ხმალო, ხევსურეთს ნაქედო, თელავში თუშმა გაგფერა, მეფე ერეკლემ გაუტრთხა, საომრად ჭვარი დაგწერა. მოვდივარ, ჩემო მერცხალა! მოვდივარ!

მოჩანს დალესტნის მთები. ჯვრდობებზე ორბლები ბივით შეფენილი აულები, მწკასით შემოქრული კარვები ციკაბო კლდთა ძირში.

ნაიბები მურთუხ-ალი და ომარ-დებირი პირქვე და მხოლოდნი ლოცულობენ.

კარგიდან გამოდის ჰაი-მურატი, შიშველა ხმაღს უპირავს და ხანჯლით ლესავს.

ჰაჯი-მურატი. შეეშვით ლოცვას, ვინც მამაცა იმას სწყალობს უზუნაესი! ქვემპრობობით და მუცელზე ღოხვით რომელი ერთი მისწვდომია სიმაღლეს მისას!

აი, ზომ ხედავ, ხმაღს ვპირავდი, ხანჯლი კი ამიღლისა, ამას მაგონებს ეგ თქვენი ლოცვა. თქვენ გამარჯვებას შესთხოვთ ზუნაარს, იქ შაზხანეშა აწყობენ ვაზნებს!

ალიბი. დასტურ, სწორაა, ვფიცავ შენს სახელს! ჰაჯი-მურატი. დიდად პატივს ვცემ ყოვლისმძლე დემრთსა, მაგრამ ვედრებით როდი ვაწუხებ, დე, თავის ნებით იგი მომავოს, რასაც ისურვებს.

თქვენ ეს იცოდეთ, დალესტნის ძენო, მამამიდე მუდამ უცვლილო არი, მაგრამ მტრის ჭარში არის მეტად დიდი ცვლილება! იქ ახლა ივით, ვინ არი?! ნაიბები (ერთხმად). ვინ არი?!

ჰაჯი-მურატი. თავადი ორბელიანი! მურთუხ-ალი. გუშინ, დიდა მამამა შამილმაც ასე ზრძანა: ორბელიანი თუ ზელით მოვივდე, ნაფლეთებად ვაქცევო!

ჰაჯი-მურატი (ზიხლით). მას ყველა ვაქცავი ნაფლეთებად სურს აქციოს. მტრის დამარცხება კარგია, მაგრამ მოყვარეც უნდა გაარჩიო... შური, შური ახრჩობს ჩვენს იმას. მან ფარულად ზრძანა ჩემი მოკვლა, როცა დიდების მწვერვალს ვაღწევდა. განზრახ დამავალა ტახასარანის აღება, რათა ჩემთვის, დამარცხებულსათვის, ნაიბობა ჩამოერთმია. ინებოს, ბატონო! ახლა კი ვნახავ ორბელიანთან პირისპირ შეხმულს. მე კი სულ სხვა გზით დავვხდები თავადს. არა, მზე ჩემი ვაქცავობისა ჯერ არ ჩახულა!

ომარ-დებირი. გესმით? უკვე ისვრანი! მურთუხ-ალი. მალე აქეთ დაიჭვრებიან! ალიბი. მე რა ვიღონო, თქვენი ბრძანება რომ აღვასრულო?!

ჰაჯი-მურატი. როგორც შეშფერის მთის შვილს და რინდს! თუკი პირისპირ დავცვლია მტერმა, შენ უნდა დარჩე და ტუვედ ჩაზარდე. ორბელიანს კი ის გადაეცი, რაც შე გითხარო!

ალიბი. უმაღლვე აქვე გამაზე ორად, თუ ვუღალატო შენს წმინდა სახელს!

(ისმის ყიფინი და ცხენების ჰიხვინი.) მურთუხ-ალი. უკვე დაიჭრენ; ომარ-დებირი. იმით უღაუბებს გაუპირდებათ მაღლა ამოსვლა.

ჰაჯი-მურატი. როგორც გითხარით, სულნაღმულ ლაშქარს რიხით მოუძღვის თვით თავადი ორბელიანი!

მურთუხ-ალი. იმამის რაზმი შეება ჩიქურ! ჰაჯი-მურატი. მერე, ზომ ხედავ, უჩემობა ატყვია როგორ! კრუხივით იხებს და ხელსაყრელ საბუღარს ეტებს. მემორბე კი თავაყცადილი წაწილებივით მტერს

უწილად! არ მძღვეს გულა, განსცდელში რომ მი-
ვტავო! აბა, მომყვით!

(გადან ციკაბო კლდეზე. სცენა ნელა ბრუნავს. ის-
მის ხმლების კნახუხი და ცხენთა კინხინი. შემობრბის
დაფეთინებული ოსტაბი, ლეკი მეომრები კლდესთან
წოჩუყდევნენ. მას ქართული მეომარა მიეშველება და
უთანასწორო ბრძოლაში დაეცემა, ოსტაბი ქართულა
მეომრის მკვლელს შაშხანით განგმირავს).

ოსტაბი. მშვიდობით, ჩემთვის თავდადებულ კა-
რთველ მამა!

მამრი. მიმტბარი, აბა, ამაში მარაბდის მიწა... (გაუწ-
ვდის სისხლან ქისას და კვდება. ოსტაბი მკვდაოს
მკერდზე მიწას მოაბნევს).

ოსტაბი (დასტკერის ქისას). ქართული ასოებია
ამოკარგული, ან ქედის ხელა, ანდა სატრფობი... თავს
მოკულად და ამ ქედით ამათ მაინც მოვებნენ... მშვიდო-
ბით ძმალ.. (სისხლან ქისას უბეში ინახავს და გარ-
ბის. ხმალდახმალ ბრძოლით შემოდან ჰაჰი-მურატ
და გრიგოლი).

ბრიგოლ. დაგვებდით!
ჰაჰი-მურაბი. ჩვენ სიკვდელშიც ვიბრძვით!
ბრიგოლ. თქვენი იმამი გაიქცა!
ჰაჰი-მურაბი. ჰაჰი-მურაბი ისევ ქუსს! აქა ვარ,
თავდა!

(გრიგოლი ჰაჰი-მურატს ქხმალს გააცდებინებს).

ბრიგოლ. აიღე ხმალი!
ჰაჰი-მურაბი. არა, ხანჯალს ვენდობი!

(გრიგოლი აიღებს ჰაჰი-მურატის ხმალს).

ბრიგოლ. აბა, დამხვდა! შენივე ხმლით მოვადებ
ბოლოს!
(ჰაჰი-მურატი უკან იხევს, შემოვარდება ხმალმო-
წვდილი მურთუხ-ალა და გრიგოლს ზურგიდან მი-
ვადდება, გრიგოლი ელის სისწრაფით მოუქნევს
ხმალს, მურთუხ-ალის განგმირავს, ჰაჰი-მურატი კი
ხელოდან გაუსხტება).

ჰაჰი-მურაბი (ალიბს). გზა მოჭრილია, შენ უნდა
ჩაბარდე!

ალიბი. შენს მხესა ვფიცავ. ასეც იქნება! (ჰაჰი-
მურატი გრიგოლთან ხანჯლით გაიბრძოლებს და გა-
ეცლება. ალიბი ტყვედ ბარდება. გრიგოლი წინ მი-
დის და ისმის მხედართა ყვირთს. შემოდის ნინია,
ხელში სათევზაო ბადე უჭირავს).

ნინია. ჰაუ, ზურგზე ფეხებს ირტამენ და უკან-
მოუხდევდა გარბიან. შეეშვი, გრიგოლ ბატონო, ბუ-
ნაგში არ შეგვიტყუონ! (ისმის ფრინველთა ყვირევი).
როგორც კი დაწყნარდა არემარე, ფრინველებმაც
გაღობა დაიწყეს, მაგრამ ვინც ამ მუხს გამოეთხოვა,
იმას რაღა ესმის (შედის კარავში). აი, ამ კარავში ერ-
თი წუთის წინ ჰაჰი-მურატი იჯდა, ახლა მე ვჭივარ,
ამ კარავსა მავს ცხოვრებაც, ერთი გარეთ გამოდის,
მეორე შიგ შედის. (შემობრბის ოსტაბი. ნინია წინ
გადაუდგება).

ნინია. გამარჯობა შენი, სატუსალოს შედამხედვე-
ლო ოსტაბ! აქ საიდან გაჩნდი?

ოსტაბი. კარცერიდან პირდაპირ ქარში მიყრეს თა-
ვი. ეს რა გოჯონეთში მოხვებდი!

ნინია. ნუ გეშინია, შენი ყოფილი პატიმარი ახ-
ლა შენი უფროსია!

ოსტაბი. რას ამბობ?! პოლკოვნიკი ორბელიანი?
ნინია. ჰო, ვეტყვი და დაგაწინაურებს.

ოსტაბი. უთხარით, თუ ძმა ხარ! (გარბის. მობრუნ-
დება). ქართველ ძმალ, ერთი ეგ ამომიკითხე! (გა-
უწვდის სისხლან ქისას).

ნინია. მა-რა-ბდა. გი-გი. ა-ნო. (ოსტაბი სიკვლე-
ბში იმეორებს და გარბის).

ნინია. მოიცა, მოიცა!
ოსტაბი. შემეშვი, ძმალ, პოლკს ჩამოჭრი, შენი გუ-
ლისთვის აქაც დამხვინა! (გარბის. წინ შემოხვდება
ანდრეი). მეცხრე პოლკის ქარისკაცი ოსტაბ კორნე-
ვი!

ანდრეი. თქვენმა პოლკმა მტერი უკვე წყალგაღმა
გადარეა!

ოსტაბი. მაინც დავეწვი, ბატონო კაპიტანო!
(გარბის. ნინია უკვე ყურზე იტაცებს ხელს).

ნინია. ბუჩუკალით გამოჭურდა ტყვიამ, წამ-
სხხაა ყური, ახლა ამ შამილას ჩემი ყური რომ არ
გაეყოლება; ისე ვერ დამათავრებდა ბრძოლას?!
ანდრეი. არაფერია. ტყვიას ყურის ბიბილო წაუ-
ცლია! სენა ხომ გაქვს?

ნინია. კი მაგრამ, აქ კარგს რას გაიგონებს!
ანდრეი. აბა, მე მომხედე ერთი წუთი! (გაუწ-
ვდის დაჭრილ მკლავს. ნინია თუთუნს დააყრის
ჭრილობაზე და შეუხვევს). გამაღობო, ეს რაა, სათე-
ვაო ხადე?! ქვეყანა ინგრევა და შენ თევზაო?

ნინია. მე თევზს ჭერაც ცოდედა მიმაჩნია, ძე-
ხორციელის სისხლს კი ვერ დავდვრი! მე ვემსახუ-
რები ჩემს ბატონს, როგორც ქართველ თავადს და
არა როგორც რუს ოფიცერს! ორი ყური მქონდა,
ერთი ამ ბრძოლას შევწირე. ისე, ჩვენში დარჩეს, არც
შენ და არც მე არ გვინდა ამ თავისუფალ ხალხთან
ჩხუბი, მაგრამ რუს ხელმწიფემ ძალად წამოგვრეა!
აქრთ, ხომ სწორია?

ანდრეი. სწორი ხარ, მშობილო, რას იხამ, ომი მა-
ინც ომია!

ნინია. ჰოდა, მეც მოწყალებს და ვარ, ჭრილო-
ბა ხომ შეგიხვევი?

ანდრეი (აკვირდება ნინიას). შენ რაღა მეცნობი.
ნინია. მეე? მეე კი არ მაგონდები.

ანდრეი. თერგთან, ყაზბეგის ვაზზე.. წერილი რომ
გაჯატანო ნოვგოროდს...

ნინია. ააა, თქვენ უკვე კაპიტანი ხართ? ქარის-
კაცი ანდრეი?!

ანდრეი. დიახ!
ნინია. (თქმა უჭირს). თქვენი დაიცო... როგორ
არი?.

ანდრეი. სადაა მყავს და, სწორედ იმ წელს დე-
ვარგე...

ნინია. როგორ?! არ გათხოვილა უბედური?!
ანდრეი. არა, შვილი კი დარჩა.. პატარა ბიჭი...

ნინია. (შეცბება). მერედა, იმ ბოლოს უღედოდ
ვინ ზრდის? (შემოდის ქარისკაცი).

ჯარისკაცი. ბატონო კაპიტანო, პოლკოვნიკი გიხ-
მობო!

ანდრეი. მოვდივარ! (სასწრაფოდ გადის).

ნინია. ვაი შენ, ნინია ჰაქრადე! ეს რა, ეს რა
გაიგე!.. ის ბოლო ბიჭი ნამდევლად შენი შვილია,
სულ ცოცხალი..

(შემოდის გრიგოლი, ერთ ხელში ნახაბი უჭირავს,
მეორეში ხმალს).

ბრიგოლ. პაი დედასა, ბდეირი არ ვადინეთ?!
იხარე, წინაპრის სულს, ლეკთა თარეშით დარბეულ

ჩემო ქვეყანავ! ეს ყოველივე ანთხის სისხლის დაღა-
დისი! ეს ჰაქი-მურატის ხმალა, ეს კი შამილის ნა-
ჯახი, ამით თავს სჭირდა მოლაღობებს, ჩვენ კი ამ
ცულობი ზამთრისათვის შეშა დავაპო! ჩემო ნინია!
ნინია! როგორ, გამოზარდახაც აქ ვაპირებთ?
მე აღარ შემძლია, მე უნდა წავიდე, გრიგოლ ბატო-
ნო, ნოვგოროდს უნდა წავიდე... გეუფარებთ...

ბრიგოლ. ნოვგოროდს? რატომ?
ნინია. კი, ასეა საქირო, გრიგოლ ბატონო! (შე-
მოღის ჭარისკაცო).

ჯ. პაპი. ბატონო პოლკოვნიკო! დატყვევებული
ლესი ალიბი დაუყოვნებლივ იიხზვს თქვენს ნახვას!
ბრიგოლ. შემოიყვანეთ! (ჭარისკაცს შემოჰყავს
ალიბი). რაშია სჯამე, რატომ გინდოდა ჩემი ნახვა?
ალიბი. თუ ესენი დაგვტოვებენ, თქვენ უველა-
ფერს გეტყვით!

ბრიგოლ. კი დაგვტოვებენ! (ნინია და ჭარისკაცი
გაღიან).

ბრიგოლ. ახლა რატომ არაფერს ამბობ, რატომ
სდუმხარ?

ალიბი. ვიდრე სიტყვა პირში გვაქვს, მონაა ჩვენი,
ვტყუვით და თვით ვხედებით მისი მონა.

ბრიგოლ. ჭეშმარიტად ასეა, მაგრამ ახლა დღემილი
რას მივაწერო!

ალიბი. მე ტყვედ ჩვეარდი ჰაქი-მურატის დავა-
ლებით. მან მოხვია გადამოქცა. რომ... თქვენთან შე-
ხედრა უნდა!

ბრიგოლ. მერე, შენ როგორ ეტყვი, მეც რომ მი-
ნდა მისი ნახვა! შენ ხომ ტყვე ხარ?

ალიბი. მე თუ გამოშვებთ, ეს იქნება თქვენი თან-
ხმობა!

ბრიგოლ. კი მაგრამ, თუ ჰაქი-მურატს ჩემთან
შეხედრა სურს, რატომ ტყვეს დაავალა და არა გა-
მოგზავნილ კაცს!

ალიბი. გამოგზავნილ კაცს ვერ ენდობა, ეშინია,
შამილთან არ დასმინოს!

ბრიგოლ. გადავიცი შენს მბრძანებელს, მოვიდეს!
გვენდოს!

ალიბი. ხანჯალს ორი პირი აქვს, ჰაქი-მურატს კი
— ერთი!

ბრიგოლ. როდის შევხედები ჰაქი-მურატს?
ალიბი. როცა ინებებთ, გინდათ ახლა, დღესვე. მე
ვიცი, სადაც მელიოდება იგი.

ბრიგოლ. კარგი! შევხედები შუალამის ეამს, აი, აქ!
ალიბი. კი მაგრამ, თქვენამდე ვინ მოუშვებს?

ბრიგოლ. მოვიდეს, საგუშაგოზე მე თვით დავხ-
ვდები!

ალიბი. აბა, წავიდე! (მიდის. გრიგოლი ვაჰყვება.
შემოღის ნინია, წერილს კითხულობს).

ნინია. როგორ გადავცე ჩემს ბატონს ეს ბარათი,
ღმერთო ძლიერო! (შემოღის გრიგოლი.)

ნინია. თქვენი დის ბარათია, ეფემიასი!
ბრიგოლ. რას იწერება?

ნინია. თვით წაიკითხეთ, მე არ ვიცი! (ჩუმად იც-
რემლება).

ბრიგოლ. (კითხულობს ბარათს). „მე უბედური,
უბედურად ქმნილი, მოვაკლდი ჩემს სიხარულს, ჩემს
შვილსა, რომლისგანაც მოველოდი ყოველ სიხარულს.
ვუი და ვაი ჩემს მოსწრებას, ჩემს თვალებს დაბნე-
ლებას.“ (გრიგოლი წერილს მდუმარედ ჩასკეპრის,
მერე შეჰყვირებს). აღარ მყავს ტატო! მოგაკვდეს

ბიძა! ვერ გიპატრონე, ყმაწვილი ჩავლეს განჯის მი-
წაში! ამ დღევანდელი გამარჯვების უმადლესი ჯილ-
დო უფალმა ეს ამბავი მამცრო! ჭირს წაუღია ებ
ჩემი მკლავი, თუ ნათესავი და სისხლხორცი ვერ და-
იფარა!

აწ სად წარვიდნენ ნეტარების წამნი ძვირფასნი,
რომე უჩრდილი არა დარჩა ჩემდა ნუგეშად!

ნინია. დამშვიდდით, საით მიბრძანდებით, ჩემო
ბატონო!

ბრიგოლ. იქ, ჰაქი-მურატს უნდა შევხვდე, საგუ-
შაგოსთან!

ნინია. აბა, იქ ჰაქი-მურატს რა უნდა! თქვენ ცუ-
დად ხართ, ჩემო ბატონო!

ბრიგოლ. ამ ძაღლურ ცხოვრებას ისე შევეჩვიე,
ყველაფერს ვიტან. აი, ამ მთებში უნდა ჩავკლა ებ ჩემი
სატანის სულში!

ნინია. ღმერთო, გვიშველე! (გრიგოლი მიდის,
ნინია ფარულად უყან მისდევს. ანათებს მთებზე მო-
მდგარი ნამგლა მთვარე. საგუშაგოზე დგას ოსტაბი
— სერჟანტის ფორმა აცვიო. გრიგოლი მიდის მისთან).

ოსტაბი. ბატონო პოლკოვნიკო, თუ არ მიწყენი,
მე ის ზედამხედველი ვარ, საპურობილეში რომ დავ-
მეგობრდი!

ბრიგოლ. ვიცი, კეთილი კაცო, მსახურმა მიიხრა.
ოსტაბი. გმადლობო, დიდად გმადლობო, რომ გახ-
სოვარო, რომ დამაწინაურეთ!

ბრიგოლ. ახლა წაიდე სერჟანტო, საგუშაგოზე მე
უნდა შეგვალაო.

ოსტაბი. თქვენ? როგორ გეკადრებთ!

ბრიგოლ. წადი, ასეა საქირო! (ოსტაბი გადის. გა-
მოჩნდება ყაბალახით პირშებურეული და ფაფხანამო-
ფხატული ჰაქი-მურატი).

ბრიგოლ. ჰეი, ვინ მოდის?!
ჰაქი-მურატი. ვისაც ელოდი, თავადო!

ბრიგოლ. მოდი, მთის ვეფხო! კეთილი იყოს შე-
ნი ფეხი ჩვენს ბანაკში!

ჰაქი-მურატი. დღევანდელი გამარჯვების სიხარ-
ულს რაღაც ვერ გატყობ, პოლკოვნიკო!

ბრიგოლ. დისწული დავკარგე განჯას. ყმაწვილი
კაცი. (ნინია კლდეს ამოეფარება და უსმენს).

ჰაქი-მურატი. ძნელია, თავადო, ახლოზღის სიკ-
ვდილი, მაგრამ უფრო ძნელია რწმენის დეკარგვა. მე
კი ორივე დავკარგე — ახლოზღის და რწმენაც!

ბრიგოლ. ეგ რა სიქვი, მთის ვეფხო, ვერ გავიგე!
ჰაქი-მურატი. შამილიც დავკარგე და მისდამი
რწმენაც. მან მე ღირსება ამყარა, მე კი სანაცვლოდ
მივუდგე ის, რაც დამიტოვა — პატოსუნება! და მა,
ხომ ხედავთ, თქვენთან მოვედი... აქ ვილაც არი თა-
ვადო!

ბრიგოლ. ჩემი მსახურია. ჰეი, ნინია, აქ მოდი!

ნინია. მამატე, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. ვიცი, ვაჟაკის ნახვის წყურვილმა წაგ-
ძლია. გაიცანი, ეს არი ჰაქი-მურატი. ახლა წადი და
არაუი მოგვიბრუნენ!

ნინია. ამ წუთში, გრიგოლ ბატონო! (გაღის).

ბრიგოლ. გისმენ, მთის ვეფხო!

ჰაქი-მურატი. და, როგორც ხედავთ, თქვენთან
მოვიდი.

ბრიგოლ. ეს ჩვენთვის დიდი პატივია!

ჰაქი-მურატი. პატივი ის არი, რომ ხელცარიელი
არ მოვსულვარ!

ბრიგოლ. მაშ, რა მოგვარავთ, ჩინდი! (ჰაჯი-მურატი ჩოხის უბიდან იღებს ვაეცილ ქალაღს).

ჰაჯი-მურატი. იცით, რა არი ამაში? (ნინიას შემოაქვს არაყი. გრიგოლი ჰაჯი-მურატს ჯამით არაყს გაუწვდის).

ბრიგოლ. მიირთვით, ჩვენი შეხვედრისა და ძმობის იყოს!

ჰაჯი-მურატი. გაგიმარჯოთ, თავადო! (ჯამებით არაყს გადაჰკრავენ. ნინია ჰაჯი-მურატს აცვირდებდა).

ბრიგოლ. ახლა კი წადი, ჩემო ნინია! (ნინია გადის და ისევ კლდის მუფარება. ჰაჯი-მურატი გახსნის დაეცილ ქალაღს).

ჰაჯი-მურატი. კარავში შევიდეთ, თავადო, ფრიად საიდუმლოდ მინდა გაგანდოთ! (ნდობისა და ერთგულების ნიშნად საბრძოლო იარაღებს დაჰკრიან კარვის წინ. შედიან კარავში. ნინია ექცე მთაყურადებს).

ჰაჯი-მურატი. აქ არის გეგმა, როგორ და რა გზით უნდა დაიპყროს კახეთი შამილა.

ნინიას (თავისთვის). უფურ შენ ამ შამილას! ამდენ ხანს მეცოდებოდა, ახლა კი ვუტირებ დედას!

ბრიგოლ. ამჟამად შამილს ხელში ხდლის აღება უჭირს და თელავის აღებაზე ოცნებობს?

ჰაჯი-მურატი. თქვენ მას კარგად არ იცნობთ, თავადო! მას გამარჯვების სჯერა და ასეთი მარცხი უფრო აშმაგებს. მე ყოველი გითხარით, თავადო, ახლა თქვენი ხმალი და ჩემი კისერი!

ბრიგოლ. რატომ შენი კისერი! შენი ხმალი და ჩვენი ძმობა! ასე არა ჯობს, მთის ვეფხო?! ახა, შენი ხმალი!

ჰაჯი-მურატი. გამდლობთ თავადო! ამ ხმალზედ შემარდია მკლავი. ვაუკაცი კი ხართ, მაგრამ მაინც მიკვირს. როგორ დამჯახნეთ?!

ბრიგოლ. ჩხუბში არ უნდა გაფიცხდე, ყონალო. თორემ გცემენ. მე კი, როცა ვიბრძვი, გულში ლექსებს ვიღობდები და დემრთობ ჰუკემენ არი!

ჰაჯი-მურატი. შამილა ომშიც ლოცულობს, ისლამი ბრძნული სარწმუნოებაა, ანგრამ მაშინვე ლოცვით თურქებს მიჰყიდა დაღესტნის ხალხი. ახლა მას სწადის საქართველოზე გავლია შეუერთდეს თურქთა არმიას. შორიდან ხიზლავს ინგლისური ოქროს ბრჭყვიალიც. მეგრე ხომ იცით, რასაც გიქადაით დაუნდობელი იმამი.

ბრიგოლ. მე პირადი ანგარიშები მაქვს შამილთან, მამა-პაპათა ძეგლები მეძახის, კახეთია სისხლი უნდა ავიღო!

ჰაჯი-მურატი. მეც თქვენთან მიგულვით, თავადო!

ბრიგოლ. შენებრ ვაუკაცი ნე კი არა და, დიდ ერგელესაც დაამშვენებდა, მთის ვეფხო! მომეცი ხელი!

ჰაჯი-მურატი. სიტყვა ტყუიაში ჩამისვამს და ტყუია სიტყვაში!

დასტური მითქვამს, ამ ხმალს ვფიცავარ!

(ბანაკში შემოპარული ომარ-დებირი და რამდენიმე ლეკი შემომარი ცეცხლს დაუშეშს კარავს. უიარაღო გრიგოლი და ჰაჯი-მურატი კარგეს კარს მოაწყდებიან).

მომხდურნი ლიკაპნი. იმამის მოღალატე! მთიელთა გამყიდველო!

ომარ-დებირი. გარეთ განოდო, ლაჩარო ჰაჯი-მურატი!

(ნინია კარვის წინ დაყრილ იარაღს გრიგოლს და ჰაჯი-მურატს კარავში მიუტდებს და მიწაზე განერბობს).

მეც. შემობრის ანდრეი მათ მისაშველებლად. ჰაჯი-მურატი ომარ-დებირს განგმირავს და ლეკები გზობიან. გრიგოლი და ჰაჯი-მურატი მომხდურებს სროლით დაუდენენბიან. ნინია მივარდება დამტრულდანი ხეივანში.

ნინიას. ანდრეი, ანდრო, ძმაო...

ანდრეი, ნოვგოროდს წადი... შენს შვილს მიხვდე... (კვდება).

ნინიას. მშვიდობით, ძმაო... მე შენს წინაშე ცოცხელი ვარ, ცოცხელი...

VI სურათი

თბილისი. ორბელიანთა სასახლე. შემოდის გრიგოლი, გენერლის ფორმა აცვია. ნომარ ხმალს სასოგობით კედელზე დაჰკიდებს.

ბრიგოლ. აწ განისვენე შენ მუდრო ალაგს, შენ, პაპაჩემის ერთგული ხმალი... ორბელიანო, ძვირად დაგიდა შენ ეს მხედრული ვაღმობდილება. სისხლი და ხორცი, შენი დისწული ყარიბი მგოსანი ვერ დაივარე...

ნინიას. ცოტათი მოვიხვენე, გრიგოლ ბატონო, ტატოს საფლავი რომ დავიტირებ განჯაში და პარაკლისი გადავუხადეთ. რა ტუბილად გალობდნენ „სულთათაიას“ რუსი მოლოზნები, თავი სასუფეველში მებრანა.

ბრიგოლ. სამარე მისი... მიტოვებული და უწარწერო, სად ჰირისუფლობს ბალახი მწვანე, ზედ დილის ნამი რომ მკიდია ობოლ ცრემლივით.

...სატრფოს ცრემლის წილ, მკვდარსა ოხერსა, დამეცემიან ციურნი ცვარნა.

ჩემო ნათესავო გლოვისა ნაცვლად მივალაღებენ სვავნი მყვიარნი...

ნათესავო შორის მე მგულისხმობდა, მუდრეგ ბიძამისი...

ნინიას. საცოდავ ტატოს სიკვდილის წინ ეს ამოუთქვამს: თუკი თბილისში ვერ წამახვენეთ, აქვე, განჯაში დამტრადეთო, ოღონდ მართლმორწმუნე რუსთა საუდრის გავაჯანშო. და აღუსრულეს კიდევ.

ბრიგოლ. ჰრისტიანობა ერთი რწმენაა ორი ერთისა, დიდი ერეკლეც მაგ წმინდა ჯვარმა მიიყვანა ჩრდილოეთის საყრთხველთან.

ნინიას. ცოცხალს ვერ ვუპატრონეთ და ტატოს ცხედარი მაინც გადმოვასვენეთ თბილისში, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. არ მღირსებოდეს არც მე დამარხვა „ჩემო წინაპართ საფლავებს შორის“, თუ ტატოს ნეშტი არ მივაბარო მის მშობელ მიწას! (ისმის ცხენის უბინი).

ნინიას. უნდა გენახო, ცხენებმა როგორ გაიხარეს, ამდენი წვალების შემდეგ თავლაში რომ შევიყვანე. პირუტყვსაც უყვარს თვის სამყოფელი. ჩვეც აქ დავჩეთ, აქ გვირჩევნია, გრიგოლ ბატონო, აღარ გვიინდა ჩხუბი და დავიდარბა... (ცეცხლს ანთებს ბუხარში).

ბრიგოლ. ეჰა, ჩემო ნინია, მოგიკვდეს შენი გრიგოლი. დონ კიხტივით ვიჩაქაქე დაღესტნის მთებში!

ნივნიპა. მე კი, ვით ხანჩო, მუდამ ვიყავი შენი ერთგული. მაგრამ ისეთ ადგილებზე ვარ დაქრილი, სიკვდილით სად გავახმლო?!
ბრიგოლ. მაინც სად, ბიჭო?!
ნივნიპა. უურსა და საჯდომზე! (გრიგოლს ელიმება).
ბრიგოლ. ეხე იჯა, ბატონოს კარგად გაუგონო, ემსახურე და არ დაგდეო, უზრანებია ღმერთსა!

ნივნიპა. კი, ასეა ნამდვილად!
(დაუკითხავად შემოდის მიწხოვეი, ლაქუეთი მიდის გრიგოლისკენ).
მირსოპაპი. მამილოცნა, მამილოცნა, დიდო კნიჟო! დაღებნიდან გენარლა დაბრუნებულხარ!
ბრიგოლ. შენ კიდევ ცოცხალა ხარ?
მირსოპაპი. ვა, თქვენ ომში იყავით, კარგად ხართ, მე კი აქ, ახა რაღა მამკლავად? ჩემი ვალის საქმე როგორ არი?

ბრიგოლ. ეს ფული პორუჩიკმა ვისესხე და ახლა გენარალმა გადავიხაღა?
მირსოპაპი. მეც, მაგს ვიძახი რა, ამოტენა ხნა გავიდა, ვალი ღარ უნდა მამკე? (ვექსილს ამოიღებს, ნინია გამოსტაცებს და დახეხს).
მირსოპაპი. ვაი, ცოლ-შვალის რას მიშვები, კაცო! (გრიგოლი იღებს ფულს და მიწხოვეს მისცემს).
ბრიგოლ. აჰა, წაიღე შენი...
მირსოპაპი. რად მაგინებ, კნაჟო!

ბრიგოლ. კაცო, ფული მოკცე და აღარც შეგაგინო! შენც აიღე და იმას შეაგინე, ვისაც ამ ფულს მისცემ!

ნივნიპა. ეს ამ ფულს არავის მისცემს და გინება თვითონ დარჩება!
(ისმის საშხედრო ორეცხტრის ხმა და ჯარის შექახილი. ნინია სარკმელს მივარდება).
ბრიგოლ. რა ამბავია, ნინია?
ნივნიპა. სამხედრო აღლუმი. გრიგოლ ბატონო!.. (გრიგოლი სარკმლიდან სევდანად იმზირება).
მირსოპაპი. ეც პრანჯიკი იმისთვისაა, რომა საცაა შამილის კანიცა ეჭენა. რუს ხელმწიფესა ვინ მოერევა. აი, სალოლ! ეს ფულიც ხომ ამოვიღე! მართლაც და, თქვენ იქ, იმ პრანჯიკზე რატომ არა ხართ, კნიჟო?

ნივნიპა. ვალი ხომ აიღე, სხვა რაღა გინდა. წადი! მირსოპაპი. წავედი რა! ნახამდის, კნაჟო!
ბრიგოლ. მშვიდობით! (მიწხოვეი გადის).
ნივნიპა. დიდი ხანია, მინდა გითხრაო და ვერ გამიბედავს, გრიგოლ ბატონო, მე სულ მთლად გაუგებდურდი.
ბრიგოლ. შენ რაღა, ბიჭო!

ნივნიპა (თქმა უკირს). გახსოვს, ბატონო, აღდგომის წინაღამეს ნოვგოროდიდან დატუხალებულნი რომ წამოგავსებეს... ჩემი ნახტია... ვერც გამოვეხოხოვე იმ უბედურს...
ბრიგოლ. მემჩრე, რად გუცაღე აგრე გულცივად, ბიჭო!

ნივნიპა. თქვენ თვე დატოვეთ გასაქარში, თანაც დედამისმა რომ თქვა — პორუჩიკზე თხოვედუბაო, იმჟამად ჩემს საოცნებო ნახტიაზე გული ამეყარა.
ბრიგოლ. თუ სიყვარული დასრულდა, ის არ ყოფილა ნამდვილი... იქნებ არც გახზოვილა!
ნივნიპა. არა, ბატონო, იმ წელს გარდაცვლილა... და... ჩემგან შვილი დარჩენია... პატარა ბიჭი... (იტრემლებს).

ბრიგოლ. რას ამბობ, კაცო, შენ ეს საიდან იცი?!
ნივნიპა. ამ დასაწვავ უურში ახლაც მიწივის, დაღებნის მიტეპში, სიკვდილის წინ ნახტაის მამა ანდრეიმ რომ მითხრა — ნოვგოროდს გეწვევს შეიღის მიხედვით!
ბრიგოლ. წადი, ნინია, ჩემის ეტლით გაგამგზავრებ. დაღებუწად!

ნივნიპა. თქვენ შემოგვევლოთ, გრიგოლ ბატონო!
ბრიგოლ. ის ობოლი ბიჭი საშობაოდ აქ ჩამოიყვანე. ეს მცირედი გროში ანდრეის უბედურ დედას გადაეცინა! იცეკ კიდევ შენ დაგპირდება. წადი, დამილოცნის! ღმერთი გფარავდეს, ჩემო ნინია!
ნივნიპა. თქვენ გენაცავლეთ, გრიგოლ ბატონო! თქვენც კარგად დამხედდროდეთ!
ბრიგოლ. შენ დარდი ნუ გაქვს! (ნინია სიხარულით გადის. ისინი ეტლის წმა. გრიგოლი სარკმლიდან სევდიანად იქიჩრება.)
ბრიგოლ. აღლუმიც დამთავრდა... კაციშვილს არ გახსენებია გენერალი ორბელიანი... (რევერ მწუხრის ხარები. სცენის სიღრმეში სათლდა მამადავითი, გრიგოლის სმარე და თალხით მოსილა ქალის სილუეტო. შორიდან მოისმის ნინო ჰუკუპაძის უნახეხა მწუხარე ხმა).

ნივნიპა. Ум и дела твои бессмертны в памяти русской.
Но почему пережила тебя любовь моя.
ბრიგოლ. ოი, ზეცაო, თვალნათლავ ვუშუბრ მგლოვიარ სატრფოს, მის შეპირებვას შორიდან ვახმენ... არა მაქვს ნება, რომ მივეაზლო, ქმრის სამარეზედ ლოცვად აღვლენილს...
რაზედ დამსაჭე, ციურნო ძაღნო, ჩემსავ ცხედარზე ჩამოსაღვრელ ცემოლთა ვუჭკვრეტდე, რაიც სხვის საფლავს ენამავა ღამავა თვალთავან...

დედო აღთისავ, რად დააზრე წინანდლის ვარდი?!
ეს ერთგულება — ბოკიკლების სათნობისა, თუ უცხო ყრმისთვის უწილადე ივერთა ასულს, ახლა ნუგეში მაინც წასცხე ქვირის გოღებას...
ვერ მოკიტავე დიდებულ კაცონს, დედოფლის ნათლულს და რჩულედ რანდს, თქვენ აღექსანდრე გარსევანის ძე, ვერ გაპატიებ საყუთარ შვილთა, ჰუკუპაძიან ტურფა ასულთა ბედშავობითა ბედნიერებას...
ციხარისა დარი ეკატრინე, დვოცური მუჟა ჩემის დისწულის ყარბ ტატოსი, ოდინის მთავარს გადულლოცე ვით აზარფემა, დიდგვაროვანთა შემომტოცებით რომ აგემალა დიდებულება...

უმანკო ნინო — წინანდლას ვარდი, ჭერ გაუშლელი ნორჩი კოკობი, აღრე მოსწყვატე შენსავ მამულში და გაუწოდე რუსთა ჰქვეის შვილს, მეგ შენს გულმკერდე უახდ ჯვარ-მედლებს რომ ეთოშობისა...
სისხლხორცთა შენთა, დვიმლ შვილთა შენთა უნდო მეკობრე, მათ სიღამაზის უღვითო ვაჟარო... ჯობილს ოსმალეთს ტუქვირით გაგეყვანა ასულნი შენნი, ოდესმე მაინც ჩემის ხმალია გამოვიხსნიდი...

სალამოვდება... იგი მტრალა მთაწმინდიან ჩამოდის ქვემოთ, მოვდივარ შენთან, შენ ჩემო ღმერთავ, და ოხლად შეინილს გზად ჩრდილივით აგდევნები... (გამორჩნდება შვით მოსილი თამაშეერცხლილი ნინო, გრიგოლი კრძალვით მიეხლება).

ბრიგოლ. ეს მე ვარ, ნინო... მლოცქვლი შენზედ კუბოს კარამდე...

ნიმე. ან, გრიგოლ, შენა? ისევ ვახსოვარ მე უბედურა?

ბრიგოლ. ყოველ ჩემთ ფიქრთა, ჩემს უბნობათა, იდუმალ ოხვრათა შენ ხარ სავანი.

ნიმე. საწურთოს შხამით ნაგვემ-ნატანჯხა, ნულარც მიგორებ ბედდამწვარ ქვრივსა.

ბრიგოლ. ო, არა, ნინო, ჩემთვის კვლავაც ხარ წინანდლის ვარდი....

ნიმე. აჲ ჩემს ხალბუნად სიტყვას ვერ მპოვებ, ზეცის ვარსკვლავნიც ჩემთვის ისე დაბნელებულან, მცირედ სხივიც არ მარტუნეს გზის მანათობლად.

ბრიგოლ. შენდამი ტრფობის კელაპტარი მარად მინთია ამურის ისრით დაკოდელ გულში... და ვვედრი ღმერთსა, მან გაგინათოს გზა დაბინდულა, ღვთაებზე ღმერთს.

ნიმე. თუკი ასეა, ვიდრე ცოცხალ ვარ, უნდა ვიტრო ორი სამარე, ერთი უდროოდ დეკარგული მეგობრისა, მეორეც კიდევ, ჩვენი უიღბლო სიყვარული-სა... მწვიფლობით, გრიგოლ!.. (მიდის).

ბრიგოლ. ნინო!.. (დაღონებულია გრიგოლი შინ შემოდის, საწერ მაგიდას მიუჭდება).

ვინც სოფელს მუხთალს, საამურის ოცნებით აღვიხლს, უშვებს, ვით აჲ მე, მიუღბოზელ, გამოსცილ თვალით,

ხვად არა მწამს, ვით ღამეში მაცდური სხივი... (შემოდის სერჟანტი ოსტაპი).

ოსტაპი. გამარჯობა, ბატონო გენერალო, ხატუსაღოს ყოფილი ზედამხედველა, ამჟამად თქვენგან დაწინაურებული სერჟანტი ოსტაპ კორნევი.

ბრიგოლ. ოო, მოდი, კეთილო ოსტაპ, მადლობელი ვარ, რომ გაგახსენდი!

ოსტაპი. შეუძლოდ ხომ არა ხართ, ბატონო გენერალო?

ბრიგოლ. არა, კარგადა ვარ.

ოსტაპი. ღმერთმა კარგად გამყოფოთ, აღლუმზე რამ არ ბრძანდებოდით. ვერ მოვისვენე და თქვენსკენ გამოვწვი. თქვენი მსახური სად არი?

ბრიგოლ. ნოვგოროდს წავიდა. ეგ რაა, რა მოგირთმევია?

ოსტაპი. მცირედი მოსაკითხი, ბატონო გენერალო, ჩვენებური არაყი... ამას დიდი ხანია თქვენს სახელზე ვინახავ.

ბრიგოლ. „ხლებნაია ვოდაჲ“, ო, ეს კარგია, სერჟანტო! გამადლობო!.. მოდი, ერთად, ჭარისკაცურად დავლიოთ!

ოსტაპი. არა, ბატონო გენერალო, მე მადლობის სათქმელად და გამოსათხოვებლად მოვედი, მეჩქარება..

ბრიგოლ. მაშ, გზას დავილოცავ, ცოტა ხნით დავსხნდეთ!

ოსტაპი. გარეთ ქალი მელაოდება, ბატონო გენერალო!! (ოსტაპი ვადის, შემოჰყავს ტანმორჩილი და სახიერი ანო, რომელსაც ვაზის ნერგები უჭირავს ხელში და კარებთან მორცხვად მიაყუდებს).

ანო. მშვიდობა ამა სახლსა, ბატონო!

ბრიგოლ. მობრძანდით, მობრძანდით! (ანო განცვიფრებული უშვებს შიშველი ქალის ქანდაკებას).

ანო. დედიშობილა შიშველი დედაკაცი?

ბრიგოლ. მოგწონს?

ანი. ეგ ჩვენებური დიაცა არ არი (გრიგოლი იტყვის).

ბრიგოლ. ჰო, ეგ ქვის ქანდაკებაა, ფრანგული. ანო. ჩვენი ქვაც არ გაშნულდება აგრეთვე ოსტაპი. ბატონო გენერალო, გულახდობლად მოგახსენებ, ეს ქალიშვილი ჩემი დანიშნულია.

ბრიგოლ. მომილოცია, სერჟანტო, კარგი ყირმისა გოგოა. რა გქვიან პატარ-ქალო?

ანი. მე ხერხეულიძიანთ ანო ვარ, ბატონო!

ბრიგოლ. მარბდიდანა?

ანი. დიას, ბატონო!

ბრიგოლ. მშობლები?

ანი. არა მყვანა!

ბრიგოლ. არცა და-ძმანი?

ანი. არა, ბატონო!

ბრიგოლ. ვაგლახ, ცხრა ძმა ხერხეულიძის შორეული დაო, მთლად ობლად დარჩენილხარ!

ანი. რამოდ ცხრა ძმისა, ბატონო, ათისა, მეათე დეიძლი ძმა ამ ომში დაღესტანს დავკარგე.

ოსტაპი. ობლობა, მაგრამ ახლა მე ვარ მაგისი პატრონი, ბატონო გენერალო!

ანი (მეცარად). მეგობრობა სიყვარულია, პატრონობა — მოვალეობა, ხერხეულიძიანთ მოდემას კი არახდობის მოვალე არა ჰყოლია. არც ობოლი ვარ, არც უპატრონო, საქართველოა დედა ჩემი, პატრონი კი — მაღალი ღმერთი!

დიდი ხანა დედა-საქართველოსა და პატრონ ღმერთსა ვეღარა ვხედავ, მაგრამ ხომ ვიცი, სადღაც არიან. მეტ დღეზედ ვეძებ, იქნების გზაზედ შემომყაროს დედაჩემი საქართველო და ჩემი პატრონი ღმერთი. ვინ იცის?!

ბრიგოლ. ყოჩაღ, ანო ქალო!

ოსტაპი. დავაღებული მე ვარ ანოსაგან, ბატონო გენერალო, ამისმა ძმამ სიკვდილისაგან მიხსნა, თვითონ კი დაცა... (ანო უბიდან იღებს სისხლიან ქისას).

ანი. აი, ეგ არი ჩემი მშითვეი... ჩემი ძმის სისხლის წვეთები... მკვდარმა შეგვეყარა ცოცხლები... ეგა მოვალეობაა თუ სიყვარული, ბატონო გენერალო?!

ბრიგოლ. სიყვარულია, ანო ქალო, სიყვარული..

ანი. აბა, რადა ვარ საბრალლო ან უპატრონო?! თუკი იმედის გამიწყრა ღმერთი, ღმერთი თვითა ვარ ჩემის თავისა..

თქვენ კი, ბატონო გენერალო და სერჟანტო, თქვენი ღმერთი არ გაგანიათ და... ვისაც ვებრალდი, თვით მეცოდება..

ოსტაპი. ანო!..

ანი. ხალხის ღმერთი ვიწამოთ ყველაში!

ბრიგოლ. მაგ ღმერთს რა მქვია?!

ანი. მშვიდობა!

ბრიგოლ. ყოჩაღ, ანო ქალო! (გრიგოლი სუფრას შლის, შემოაქვს ღვინო.)

ანი. მე თვითონ, ბატონო!

ბრიგოლ. აბა, ჩვენი პატარასლო, შენ იცი!

ოსტაპი. ბოდიში, ბატონო გენერალო, ჩემი მორთმეული არაყი არ მოგწონთ?

ბრიგოლ. კი, მაგრამ, არაყი დილის ეშხია, დევი — საღამოს მადლობელი.

ოსტაპი. დედა რუსეთი პურია ჩვენი არსობისა, არაყიც პურისა გვაქვს, თქვენთან კი ვაზია ღვინის დედა, არაყიც ჰკუიხა გავქვ!

ბრიგმლ. ძმებო, სერჟანტო, თქვენი პური და ჩვენი ვაზი! აბა, დავლოცოთ, შევიდეთ სახლსა შენსა, თავან ვცე ჰერსა შენსა. კეთილი იყოს თქვენი ფეხი, თქვენი სტუმრობა!

ოსტაპი. ღმერთმა დაგლოცოთ, ბატონო გენერალო!

ანო. მზე იდგეს ამა სახლსა ზედა! ოსტაპი. თქვენი სტუმარი ღვთისაა და, ნება მომეცით, ბატონო გენერალო, ჩემი ანოს ძმა მოვიგონო, ვინაც სიცოცხლე მაჩუქა!

ბრიგმლ. კარგია, სერჟანტო, ჩვენებური სუფრის ყაიდა გვოდნია, თქვი!

ოსტაპი. ჩემი და ანოს სიცოცხლე მისდა ხსოვნად ენათო სანთელივით. ქრისტიანები ვართ და ცხონდეს იმა სოფლად! ეგა საღვთო ღვინოა, უნდა დავცალო, ბატონო გენერალო!

ბრიგმლ. დასტურ მოთქვამს, თავდადებულ ხერხულიძიან ჯილავს გაუმარჯოს. ანოს ძმის თამაღობით. ფრავდეთ დიდი ერეკლეს ნათელი სასუფეველსა შენსა!

ანო. არ მოეშალოთ ხსენება, მათი სულის მისაგებელი ჩვენი ლოცვა-კურთხევა... (გარდისახავს პირვეარს და დაღვეს).

ოსტაპი. ამინ!

ბრიგმლ. ამინ! აბა, ჩვენო პატარალო, ანო ქალო, მამაპაპური ჯიხვის რქა მომართვი, უნდა დაგლოცოთ ნუფე-დედოფალი!

ანო. ახლავე ვიბოძებთ, ბატონო (ანო ღვება და მიღის).

ბრიგმლ. მოიცა, ჯერ დედოფალივით უნდა მოგართო, მოგაკაშო! (გამოიტაცის საქორწილო კაბას და მორთულბას). ეგა დედაჩემის ნიშნობის კაბაა, ეგ კიდევ — ჯვრისწერის ჩიხტიკაპი შუბლის ქინძისთავითა! აბა, მორთე, ანო ქალო!

ანო. არა, ბატონო, ძმა დამიკარგავს და... თერთი კაბა?!

ბრიგმლ. ანო, ქალო, ძალიან გზოვთ ეს კაბა ჩაიცვა, ერთი დედაჩემის ქალიშვილობა დამანახვე!

ანო. რა ვქნა, ბატონო...

ბრიგმლ. მწუსრსა და ლბინსა უმანკოების თეთრი ფერი მშვენის, თერთია სიკვდილ-სიცოცხლის ანგელოსიკა!

ოსტაპი. მეც ეგრე გამოვიდა, ბატონო გენერალო!

ბრიგმლ. აბა, ანო ქალო, შენ თვითონ გაიღამახებთ ეგ კობტა ტანი! (ანო მორცხვად გაიტანს მორთულბას და გადის ბუღელარში).

ბრიგმლ. (ჩუმად). ეგ ანო ქალი რომ დანიშნე, რა მიუძღვენი, სერჟანტო!

ოსტაპი. სიტყვა მივეცით ერთმანეთსა, ბატონო გენერალო (გრიგოლი წაიძრობს თითიდან ბეჭედს).

ბრიგმლ. აბა, ეს უსახვიერო შენის სახელით!

ოსტაპი. გმადლობთ, ბატონო გენერალო, ეგ ძალიან ძვირფასია, ამოდენა პატივისცემა როგორ გადავიხადო?

ბრიგმლ. შენ რა უნდა გადამიხადო, სერჟანტო, საბანს რომ ვიხილ, იმასაც არვინ მსხურავს (გამოდის ანო საქორწილო კაბაში მორთულად).

ბრიგმლ. აბა, ანო დედოფალიც გამოჩნდა! მობრძანდით თქვენი უსათნოსობავს! (ხელზე ემთხვევა).

ოსტაპი. შენ გენაცვალე, რა ლამაზი ყოფილხარ,

ანო! ბედნიერი ვარ, დღეს გავასრულე სამხედრო სამსახური, ბატონო გენერალო!

ბრიგმლ. აბა, მე შენთვის უკვე გენერალო აღარა ვარ, ჩვეულებრივ ასე მომმართე ბრიგმლ დიმიტრის ძე!

ოსტაპი. ჰო, გრიგოლ დიმიტრის ძე! შენ მერცხალივით მივფრინავ და ერთი გვრიტიც თან მიმყავს! ბრიგმლ. მეგრე, სად უნდა დიადოთ ზუდე?! დარჩით აქა, ამ სახლში ყველანი დავტეტვით. ჰა, რას იტყვი, ანო ქალო?!

ანო. რა გთხროთ, ბატონო... ეგ ჩვენი გვარი საპარის ლოდნად არის გაბნეულა მარაბდის მწაწე-აქ თვისტომი აღარ დამარჩენია და...

ოსტაპი. გმადლობთ, გრიგოლ დიმიტრის ძე! რა კარგი ხალხი ხართ ქართველები! უნდა გავოცოთ! (მოუხეხვა).

ბრიგმლ. ხალხი ყველა კარგია, ჩემო ოსტაპ, მაგრამ ცუდი პოლიტიკანები აჩუბებენ ერთმანეთსა.

ანო. დალაგვროს უშუამა, ღვთის გაჩენილმა ღვთის გაჩენილს რატომ უნდა წართვა სიცოცხლე? ჩვენს გვარში თვისი სიკვდილით არცინ მომკვდარა, ყველანი მტრის მახვილით არიან განგმირულნი.

ოსტაპი. თუ არ მიწყენთ, გრიგოლ დიმიტრის ძე, ამ ჩუხში მე კაცის სისხლი არ დამიღვრია. შაშანა მხოლოდ ერთხელ გავისროლო. ანოს ძმის მკვლელობა მოვკალ. მწარეა მოძმის სიკვდილი, სისხლის აღება კო უტკბესი რამაა. დანარჩენი შაშანის ვაჟენი შენ მიმაქვს იხევევ სანადიროდ.

ანო. თვისი მკვდარი სხვისი მკვდრით არ გავოცხლდება, მაგრამ შურისგება ჰირისუფლის კეშნის ნუგეშია.

ბრიგმლ. ნუ დიადარდე, ანო ქალო! (გრიგოლს გათოქვს სანადირო თოფი). საშთავე უნდა გავისროლოთ ამ სარკმლიდანა. ხედავთ, ბაღრაში ხე რომ დგას მსხლისა? მის კენწეროზედ წამთრის პირად მიხლუხა და ჩემებრ მიღუღულ ნაყოფსა ხედავთ?! ვინც ჩამოავდოს, დე თოფიც მისი ფეშქაში იყოს! (თოფს შემართავს). დავაღანე, გაიხარენით! აბა, სერჟანტო! ოსტაპი (ესერის). მსხალი შეირხა, მაგრამ არ ჩამოვარდა!

ბრიგმლ. აბა, ხერხულიძიანთ ქალო, არ შემარცხენო!

ანო. მე არა, ბატონო...

ოსტაპი. სცადე, რა იცი, იქნებ! (ანო გაისერის თოფს და ნაყოფს ძირს ჩამოავდებს).

ბრიგმლ. ყოჩაღ, თოქის ხელით მოსწვევითაო. (ოსტაპი მსხალს ანოს მოურბენიებს).

ბრიგმლ. სირცხვილი სერჟანტო და გენერალო, მანდილოსანმა დიაცმა გჯგოზა! აბა, ეგ თოფა შენთვის დამილოცნია, ანო ქალო!

ანო. გმადლობთ, ბატონო, თქვენს მოსაგონრად შექნება მარად.

ბრიგმლ. „უწინამც მომაკვლევინოს, შენზედ მოსული მტერია“.

(სხდებთან სუფრასთან).

ბრიგმლ. მაშ, გაგმარჯოთ, ნუფე-დედოფალი, დამოლოცნისართ, ერთად გასწიეთ მძიმე ჰაანა წუთისოფლისა. ანოს ძმის თავდადება იყოს გვირგვინი თქვენი შეუღლებობისა! (დაცლის ჯიხვის რქას).

ოსტაპი. ასეც იქნება, გრგოლ დიმიტრის ძე, ჩვენი მეჭარვე და ჩვენი თამადავს! (სვამს)... ეს ჩე-

მგან ჩვენი სიუვარულის ნიშნად (ანოს თითზე ბეჭედს გაუყუთებს. გრიგოლი სიმღერას წამოიწყებს, ანო აპყვება და ოსტაბი ბანს ეუბნება).

ბრიგოლ. რა დიდებული ბანი გქონია, ოსტაბი! **ოსტაბი.** მიყვარს თქვენებური სიმღერები, „მრავალფეროვანი“ ვიცო, ოღონდ კახური.

ბრიგოლ. აბა, დასცხე! (ოსტაბი მღერის, გრაგოლი და ანო აპყვებიან).

ბრიგოლ. შენ ბიჭო, ქართველი ყოფილხარ! **ოსტაბი.** აი, ამ რქაწითლის ვაზსა იქ, ჩემს სოფელში რომ მოვაშენებ, ჩემს ქართველობას მერზე გიჩვენებთ, როცა მეწვევით სტავროპოლთან გეორგიევსკში, ჩემო გრიგორი!

ბრიგოლ. შენა, ძმაო, იმ სოფლიდანა ხარ, სად პაპაჩემმა დღემო ერთკლემ დასტური მისცა რუსთა მშობაზე! აი, მისი ხმალი!

(ანო ხმალს ჩამოართმევს).

ანო. ჩემს წინაპართა, ხერხეულიძეთა, გმირი ერეკლე ამ ხმლით გაუძღვა მარბიდის ველზე? ალბათ, მრავალჯერ, ჩემო ბატონო, მათ ამ ხმლიხათვის უამბორნაო! (იმთხვევა ხმალს).

ბრიგოლ. ამ ხმალიან დასდეს ფაცი მამულის.

სხვა საქართველო სად არის, რომელი კუთხე ქვეყნისა?!

ანო. ერი-გულადი, პურადი, მებრძოლი შავის ბედისა!

ბრიგოლ. შენ ეგა საიდან იცი?

ანო. მარაბდაში გამიჩინა ეგ სიმღერა.

ბრიგოლ. ეგ ჩემი ლექსია, ანო ქალო!

ანო. რატომღაც გენერლის ლექსსა არა ჰგავს, ბატონო, ეგა ხალხის გულისთქმას!

ბრიგოლ. ჰო, ეგ ლექსი მე გავაჩინე და ხალხმა იშვილა.

მის სადიდებლად ჩვენც შევხვეთ უშიშრად ათას მახვილსა.

ანო. და მოვჰკვეთ, თუკი სიკვდილით ვადიდებთ მისსა სახელსა!

ბრიგოლ. ყოჩად, ანო ქალო! რა კარგად გცოდნია! **ოსტაბი.** ოო, ვაჟაკი ეგ თქვენი მეფე ყოფილა! რამოდენა ხმალი ჰქონია! მეც გამოვა პაპირმისგან, იმ წელს ქართველთა მხედრობის ისეთი ზარბა მუხები დაურგავს ჩვენში, დღესაც ქართველთა მუხნარს ეძახიან! მის ახლომახლო სულ ქართველები სახლობენ, თქვენებური სიმღერებიც იქიდან ვიცო. ჩვენი გვარიც იმ წელს დასახლდა ჩრდილოეთ კავკასიაში სოფელ გეორგიევსკში.

ანო. ქართველთა მუხნარი?!

ოსტაბი. ჰო, შენი ძმანი ხერხეულიძენი იქ დაგხვდებიან ჩინიან მუხნება! ამ დიდებულ ხმალსა და იმ მუხნარს! გაუმარჯოს, გრიგორი! სულ ძმობა იყოს, ომი არა, ოპი არა. ჩვენი ხალხი ამბობს: „სევოდნია პალკოვნიკი, ზავტრა პაკოინი“. არც სატუსალო არა. კაცი სულ ჩიტივით თავისუფალი იყოს. გაგიმარჯოს, გრიგორი! (აღღებ და გრიგოლს ხელს დაჰკრავს მხარზე) აბა, ერთიც დავგილო, გრიშუტკა!

ბრიგოლ. (ხარხარებს). აი, ეს მომწონს, პირველად ბატონი გენერალი ვიყავი, შემდეგ გრიგოლი დიმიტრის ძე, შემდეგ გრიგორი, ახლა კი გრიშუტკა! კარგია, კარგი!

ანო. არ დასძრახოთ, ბატონო, სინარულისგან არის შორელი, თქვენ ძალიან უყვარხართ!

ოსტაბი. მპატიეთ, ბატონო გენერალო, გრგოლ დიმიტრის ძე! როცა სიმთვრალე მატულობს, დრანგობა მცირდება. ოთხი სახარება უკვე ამოწურულია, ახლა მე და ჩემი ანო გზას გავუდგებით.

ბრიგოლ. აბა, ანო ქალო, ახლა ერთ რამესა გთხოვ, იქ, სოფელში, ვენანო მოაშენე, მე რომ ჩამოვალ, ჩვენებური კახური დამაღვიწიეთ, ჩემი წილი საქართველო იქაც დამაზვედრეთ. აბა, ეს იყოს ჩემი მოხალცი! (აღღებს ფულს).

ანო. არა, ბატონო, ფული არა.

ოსტაბი. ჩვენ თვითონ, ჩვენ თვითონ მოვაშენებთ.

ბრიგოლ. აბა, სერუანტო, თვითონა ვიბრძანებ, ჰა, გამომართვი, სიძე ხარ, კაცი, სიძე!

ოსტაბი. არის! გმადლობთ, ბატონო გენერალო! ნახვამდი!

ბრიგოლ. (დაკოცნის ორთავეს). აბა, კეთილად იმგზავრეთ!..

ანო. მამა არ მახსოვს, მაგრამ თქვენებრ მეყვარებოდა, ალბათ. სიკვდილამდე არ დაგვირუცებ, მამადმშობილო, კეთილად კაცო! მართალი ღმერთი კი ვპოვე, მაგრამ დედაჩემი საქართველო არსად არა ჩანს, მეც შორს მივიდვიარ მის საძებნელად.

ბრიგოლ. ეძიებდე და პოვებდე, ანო ქალო! (ოსტაბი გადაიკიდებს თოფს, ანო აიხუტებს ვაზის ნერგებს. შემოდინა დაღერმელო ნინია და მეტეტლე. ოსტაბი ნინიას გადაეხვევა.)

ოსტაბი. გახსოვს, იმ საშინელ ომში, სისხლიან ქისხე ამოქარული სიტყვები რომ ამოიპიეთ?

ნინია. როგორ არა, ახლაც ზეპირად ვიცო: მარაბდა. გიგი. ანო.

ოსტაბი. ანო ეგ არი.

ნინია. იპოვე?

ოსტაბი. ჰო, ვიპოვე და ახლა შინ მიმყავს.

ნინია. გიგი?!

ანო. ძმამ ჩემი... მკვდარმა შეგყვარა ცოცხლები!..

ნინია. აცხოვონ ღმერთმა... ახლა თქვენ საით?

ოსტაბი. სტავროპოლისკენ, გეორგიევსკში.

ნინია. აბა, ჩვენ ყველას ერთი გზა გვქონია, ძმამო.

ბრიგოლ. გზა ერთადერთი.. სხვა გზა არც არი, ჩემო ნინია...

ანო. მამადმშობილო, იქნებ მეც გზაზე შემომხვდეს დედა საქართველო, ვინ იცის?!

ბრიგოლ. ღმერთმა ჰქმნას, ანო ქალო!

ანო. მაშინ მკვდარ ძმასაც ცოცხლად ვიგულვებ.

ბრიგოლ. ნუ დაიდარდებ, ანო ქალო, ოდესმე ნახვ შენს დედა-ივერიასა.

ნინია. გრიგოლ ბატონო, როგორც იქნა მცხეთამდე ჩავაღწიეთ და უკან გამოვავაზუნეს.

მემატლე. გენერლის ეტლით ქალაქიდან გასვლა არ იქნებოდა. მისი ბრწყინვალეების ბრძანების გარეშეო. **ნინია.** გვიშველე რამე, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. მაშ, კარგი, მცხეთამდე მიგაცილებთ, დიდ გზაზე კი უკვლანი ერთად წახვალთ!.. (გამოდინა გართ. ირგვლო მეფედა წყვილია. სცენა ნელა ბრუნავს. იქნებდა შთაბეჭდილება მგზავრობისა, ეტლი იძვრის ჩაბუტული ფარნების შუქზე).

ოსტაბი. შენ მივიდვიარ და მიხარია, გრიგოლ დიმიტრის ძე, მაგრამ გულიცა მწყდება, თქვენს მადლიან მიწას რომ ვტოვებ!

ბრიგოლ. ჩვენს მოსაგონრად მოეფერე ამ ნორჩ

ყვავილას, ეგ, ანო ქალი, დასტური იყოს ჩვენი ძმობისა!

მსბამი. ასეც იქნება, გრიგოლ დიმიტრის ძეც!
ბრიგოლ. არ დაიდარდო, ანო ქალო, ხდაც არ იყო იქ მიგულვე შენდა მფარველად... (ისმის სვეტიცხოვლის ზარების რეკვა).

ანო. გამეხარდება თუ გამიხსენებთ შორს გადახეწილს (გულში ჩაიკრავს ვაზის ნერგებს). მანამდე ეგაა იქნება ჩემი ნუგეში ვიო წმინდა ნინოს ჭვარი ვაზისა (ეტლს წინ ჯარისკაცი გაუღდება).

ჯარისკაცი (მეტელს). აბა, ჩამოდი და სახუთი მაჩვენე! (ჯარისკაცი დაინახავს გრიგოლს). ოო, მამატიეთ, ბატონო გენერალო, მამატიეთ, გზა ხსნილია! კეთილი მგზავრობა!

მიმბლმ. მცხეთა გამოჩნდა, თავადო... აბა სვეტიცხოველიც...

ბრიგოლ. მეც აქ ჩამოვბნე... გზა მშვიდობისა, ანო ანუკა, ყოჩაღად იყავ, იქ, ჩრდილოეთში, ჩემო პატარა საქართველოვ! არ დაივიწყო მარაბდა შენი... (აკოცებს. ანო იცრემლდება). ნუ სტირი, ეგ ცრემლი ჩემთვის შემოინახე... (გრიგოლი გადაეხვევა ყველას და ეტლი დაიძვრება).

ანო (შორიდან). მამადმზობილო, გრიგოლ ბატონო, აქ ვისთან რჩებით შუადამისას?!

(ეტლი თვალს მიეფარება).

ბრიგოლ. ჩემს წინაპართან... დიდ ერეკლესთან... სახლავს დავხედავ, სანთელს დავუნთებ...

მაშული ვედარ იხლავს
ირაკლის ხმალსა ელვარებს,

დიდება ივერიისა
მასთან მარხია სამარებს...

(გრიგოლი ჩაფიქრებული გასცქერის შორეულ გზას, წყვილადში გამოკრთის სვეტიცხოვლის მიმჭრალი სხივი და ყრუდ მოისმის გაბზარული ზარების რეკვა...)

მეორე ნაწილის დასასრული

III ნაწილი

ორბელიანთა სასახლე. ახალი წლის დამე. სახელდასტოდ გაშლილ სუფრასთან გრიგოლი მარტოდ ზის. კედლის საათი თორმეტჯერ რეკს. გრიგოლი პირჯვარს გარდისახავს. ისმის ცხენის თქარათქური. შემოდის იარაღსმული პაკი-მურატი. ნაბაღს მოიხსნის, გრიგოლს მივახლება და მხარზე ემთხვევა.

ბრიგოლ. მოდი, ყონალო, მოდი, რა ხანია არ მიხახხარ!

(პაკი-მურატი ჩოხის უბიდან ამოიღებს მოსევადებულ ძვირფას ხანჯალს).

პაჭი-მურატი. ეს ჩვენი ძმობის ნაშნად თქვენთვის მომიძღვია, თავადო!

ბრიგოლ. გმადლობთ, ყონალო! (ხანჯალს ხმლის გვერდით ხალიჩაზე დაკვიდებს). პაპიჩემის ხმალი და ეგ დაღებტურთი ხანჯალი, ხედავ როგორ დაწავებულან? დღიდან ასე ძნურად იყვნენ!

პაჭი-მურატი. მეც მაგას ვნატრობ, თავადო.
ბრიგოლ. კარგია, ყონალო, რომ გაგახსენდა.
პაჭი-მურატი. ვიცოდი მარტოდ ბრძანდებოდით, ამიტომ გავხედე თქვენთან მოხვლა. ბუენალოდურედ რხედავდი ორი ცხენი მომიკლეს შამილის მდევრებმა. მესამე დაჭრილი ბედაურით მთები მაინც გადმოვადე და, როგორც ხედავთ, ტფლასს შევიკვიხინე.

ბრიგოლ. ყოჩაღ, ყონალო! აბა, შენი დალოცვილი ახალი წელიც ვნახოთ! ჩემი პირველი მეკველე ხარ!
პაჭი-მურატი. მომილოცინა, თავადო, მაგრამ შემიკვია, რატომ გვიხარის ყოველი ახალი წელი, მას ხომ სიბერისა და სიკვდილისაქენ მივეყვართ!

ბრიგოლ. მაშ, სულ ახალი წელი იყოს! ერთ კაცში ერთ ღმერთს გაუშარჯოს, ერთ სოცოცხლეს, ერთ სიყვარულს, ერთადერთ ხმალსა და ერთადერთ სამშობლოს!

ორი რწმენა არ ვარგა, ყონალო, ორთა მეგობრობა კარგი! ასეთ ახალ წელს მოგილოცავ!

პაჭი-მურატი. ბრძნული ნათქვამია, თავადო, ერთადერთ დასახოცარს გაუმარჯოს, თუკი გაჩინათ იგი ადამიანებს... ჩვენი ღმერთი უკრძალავს მუსულმანს ქრისტიანთან საიდუმლოსა და ხვაშიადის გამხელას, მაგრამ ძმობის ღმერთი უფრო დიდი ყოფილა. მე, მუსულმანმა, თქვენ, ქრისტიანს, აღსარება მინდა გაგანდოთ.

ბრიგოლ. თქვი, ყონალო, აქა ვარ, გისმენ!
პაჭი-მურატი. ჩემზედ უბედურო კაცი დედის მუცლიდან არ შობილა, თავადო, თქვენ ჭეშმარიტება ბრძანეთ, საზოგადოება ორ ბატყე ლოცვა და ორლესული ხმალის თამაში.

ვაეკაცს ერთი გზა უნდა ჰქონდეს, ერთ მზეს ეფაქედეს. მაგრამ თუ გზას დაუნზობენ და მზესაც ჩაუჭირობენ, ხომ უნდა ეძიოს სხვა გზა, ხომ უნდა იპოვოს სხვა მზე?!

ბრიგოლ. სწორი ხარ, ყონალო, ეძიებდეს ხმლითა და ჰპოვებდეს ღვთის წყალობითა.

პაჭი-მურატი. ღმერთი მწყავს, მაგრამ არა მწყალობს, თავადო! ყოველთვის სიმამაცე იყო ჩემი კერპი. ურიცხვი მტერი დამიჩოქებია, საკუთარ თავს კი ვერ ძლივი, ჩემში მეორე პაკი-მურატი ვერ დავაპარცხე.

ავარიელთა ხანების სასახლეში თინიერი ქურციკად მზრდიდნენ, მე კი აფთარა გამოვედი. უწვერული ბიჭი ვიყავ, გამართან, როცა იმამ ყაზი მოლას თავი წვაწავიბედ, ხუნძახის ხანები ერთიანად ამოვყლიტე და მთელი ავარია მუქში მოვიწყვედი.

ბრიგოლ. ძლიერნი უმაღ გამგადიდებდნენ.

პაჭი-მურატი. ღმერთი და გამოცხადეს, მაგრამ ღმერთად წოდებულს, ღმერთი გამიწყრა, სულში მეორე პაკი-მურატი ამიჩანუდა, რუსეთის ოფიცრად გავმეფე და შეუვრულად დაღესტნის იმამ შამილს.

ავარიის მმართველად ჩემი დაუქინებელი მტერი ახმედ ხანი დახვეს. ისევ რიგითი მოქალაქე გავხდი. მარტო რუსთა ჯარის სარდალი კლუგენაუ მწყალობდა. ამან უფრო გააბრაზა ახმედ ხანი, ეს ის ახმედ ხანია, თავადო, ჭუნგუთიერი სახახლიდან მე რომ ლამაზი ქვრივი ნოხ-ბიჭე წავგვარე; ის ქალი მე მიყვარდა, მაგრამ შამილმა არ დამენება.

გახსოვთ? შუადამისას რომ დამედევენთ, ვერ კი

მოხილეთ. ეს ყოველივე თქვენს საბრძანებლოში მოხდა და ამიტომ ძალიან გამიწყველიდა.

ბრიგოლ. მახსოვს, ყონალო, იღბლად გამახსლტრ ხელიდან.

პაჭი-მურაბი. ჰოდა, ახმედ ხანმა რუსთა სარდალთან დამაბეჭდა, შამილის ერთგულება და მასთან ფართული კავშირი დამწამა. სარდალმა კლუბენაუმ გამიტყუილა თემირხანშურაში, მის ერთგულს ბორკილები დამაძო და დამაბეჭვედა.

იმძალდა ჩემში მეორე პაჭი-მურაბმა. მცველებს გზადან გადაუხტო, უფსკრულში გადავყვები, ფეხი კლდეს მივაშხვრიე და ბორკილებგაყრილმა კოჭლოებით დარღოში, შამილამდე მივაღწიე, შამილმა ჩემში ორი პაჭი-მურატიდან უკეთესი დინახა, ძმად მიმიღო და ნაიბობა დამილოცა, შემდეგ კი მთელი ავარი ჩამაბარა.

მე ავამხებდრე ავარია რუსთა წინააღმდეგ და შამილის შემოვუშტკიცე მტერზედ საომრად.

ბრიგოლ. ვიცო, ყონალო, შამილმაც დიდად დავიფხავა ეს ერთგულება.

პაჭი-მურაბი. დიას, დაღესტნის იმამს ძლიერ ვუყვარდი. შურით დაიბოდმენ სხვა ნაიბები, შამილს, ჩემს თავში გაორბული, კარგი პაჭი-მურატიც შეაზოღეს და მინაც სასიკვდილოდ გამამეტა. ტახასარანის აუბა და იქაური ლეკების აჯანყება დამავალა, სადაც სასტიკად დაგვიმტყვიდა. არაღუიანსკიმ, სამაგზის დაჭრილი, ზარბაზნების ქუზილით უკან გამოაბარეს.

ნაიბობა ჭერ კიდეც აყრილა არა მქონდა, თავადო, თქვენ რომ პირისპირ შეგხვდეთ. ქუთოშის ბრძოლაში. შემდეგ კი ნაიბობაც დავკარგე და, გახსოეთ, თქვენს ბანაკში ჩემის ფეხით მოვედი... თქვენს შემდეგ ისევ შამილმა მიმომხრო. ასლა კი საშუალოდ განვუდექი...

...და ვფიქრობ, რაღა ვარ მე, ყველასგან ზიზღით წვაითხული ცუდი წიგნი... არც ჩემს ხალხს უფიდივარ, არც რუსთა ვეპაშნიციე...

ბრიგოლ. უმწარესია, ყონალო, გაორბული კაცის ბედი... პატარა ერის შვილს არ აქვს უფლება სხვათა დიდების განმტკიცებისა...

პაჭი-მურაბი. თქვენ ასე ბრძანეთ, თავადო, პატარა ერის შვილს არ აქვს უფლება სხვათა დიდების განმტკიცებისა... თქვენც ხომ პატარა ერის შვილი ხართ და რატომ გინდათ ჩვენის დათრგუნვით რუსთა დიდების განმტკიცება?

ბრიგოლ. მე ჩემი წინაპრების დაღვრალი სისხლი არ მახსვენებდა, ამისთვის გადავეგე შამილთან გაუთავებელი ომსა, თორემ კაზმული ლეკების თხზა არა სჯობს ამ ხიშტობანასა? მგონის სული გამისისხლმდინარდა ახდენის ბრძოლითა. შამილი ჩემგან უკვე მკვდარია, ალა ვისაც სწადია, მან მიიღოს ჭვარ-მედლები იმის დატყვევაში. მე კი დავდე ხმალი... შენაც დადექ, დაამშვიდე ეგ შენი ორი პაჭი-მურატი...

პაჭი-მურაბი. ვფიცავ, თავადო, ამ ჩემს ორ პაჭი-მურატს, პირდად თქვენთვის არც ერთს არ უღალატნია, არც ერთს არ გაუვლია გულში თქვენდამი მტყუილ მზაკრობას კი...

ბრიგოლ. ვიცო, ყონალო, მეცოდები კიდეც, ამოდნა ვაჟკაცს შენი რწმენის ხატი ხალოცავად ვერ გიპოვია...

პაჭი-მურაბი. თვენი დიდი რაინდობა და სულგრძელობა განთქმულია მთელს კავკასიაში, დღისწინაყარი მგოსანიცა ხართ და, თქვენთან მოვედრე, თავადო, რჩევა მომცეთ, როგორ მოვიქცე, რა გეწინააღმდეგა? ვის ვემსახურო? ამ ჩემს იარაღს დღესვე დავუყრი, რადაც მინდა. თვის მოკლას ერთი ხანკალიც ეყოფა...

ბრიგოლ. რა გითხრა, ყონალო, ერთ დროს მთის ვეფხო. უფათერაკო, მშვიდ ცხოვრებას გირჩევ, სხვა გზა არცა გაქვს.

პაჭი-მურაბი. გადავწყვიტე, თავადო, მთავარმართებლთან გამოვცხადე. ვფიქრობ, ქრისტიანულმა კაცთმოყვარობამ მუსულმანი არ უნდა გამწიროს ერთგულებისათვის.

ჩვენს ხალხს დიდი ხანია უნდა რუსთა მფარველობა, მაგრამ შამილი თურქთააიკენ ექაჩება... დე, მე ვიყო პირველი მერცხალი, ორკადიანი არწივის ფრთებში შეფარებული... (ისმის ეტლის ხმა და ტხენებას თვარათქური. შემოდის ახალგაზრდა ოფიცერი.)

ოფიცერი. ბატონო გენერალო, მომილოცინა ახალი წელი!

ბრიგოლ. გმალობო, მობრძანდით!

ოფიცერი. მისი უდიდებულესობა მთავარმართებელი ალექსანდრე ივანეს ძე ბარიატინსკი!

ბრიგოლ. მობრძანდით, ნიბრძანდით!

პაჭი-მურაბი. ჭერჭერობით ჩემს ვინაობას ნუ გაამჟღავნებთ. თავადო!

ბრიგოლი. ვიცო ყონალო (შემოდის ბარიატინსკი). ბარიატინსკი. მაქვს პატავი გრავოლ დიმიტრი ძე, იმპერატორის დავალებით ამ ოქახს მივულოცო ახალი წელი!

ბრიგოლ. თავს მდაბლად ვუხრი მეფის მოლოცვას და თქვენს საპატიო სტუმრობას!

ბარიატინსკი. მოგილოცავთ ახალ წელს, რუსეთის ერთგული გენერალო! (ჰიკას ასწევს). ამ მიწაწყალზე, სადაც ამირანს, თავისუფლების უცდავ სიზოლოს, გოლგოთა და კლდეზე მიჭაქვა ხვდა წილად, რათა ხალხისათვის მოეტანა კარგი მერმისი, ამ თქვენს ქვეყანას, ომებში ნაწრთობსა და პოეზიით მირონცხებულსა, ახალი წელი მჟავდეს მფარველად. თუმცა ყოველთა მფარველია დიდი ხელწიფიე. თითქმის შეხორცდა დაღესტნის ქროლობა რუსეთის იმპერიის ტანზე. თქვენც წველილი გიდევე ამ ქროლობას შეხორცებაში და წარდგინოთ ხართ უმაღლეს ჭოდოზედ.

მე დავალებული მქონდა თქვენი ოქახისათვის მომელოცნა ახალი წელი და ვულოცავ კიდეც! (ხელზე ემთხვევა შიშველი ქალის ქანდაკებას). მე ვეამბორე ქვის ქანდაკებას, რადან თქვენ მეუღლე არა გეავთ, თავადო! ჩვენთან წამობრძანდით! (პაჭი-მურატს). თქვენც წამობრძანდით, გენერლის ერთგული მსახური ნინიკა!

ბრიგოლ. არა, თქვენო ბრწყინვალეებო, ეგ ჩემი მსახური არ არის... ეგ...

პაჭი-მურაბი. მე... პაჭი-მურატი ვარ... თქვენო ბრწყინვალეებო!

ბარიატინსკი. აა, ეხეც სახალწლო სიურპრიზი! დიდად საპატიო სტუმარი გყოლიათ, გრიგოლ დიმიტრის ძე!

ბრიტოლ. სახელოვან მთის რაინდს მოზებრდა ამდენი ბრძოლა და სისხლი, საბოლოოდ შემორიგება სურს თქვენთან, თქვენი ბრწყინვალეობაჲ! (ჰაჯი-მურატი შემოიხსნის ხმალს, დამბაჩასა და ხანჯალს, გაუწვდის ბარათინსკის. ოფიცერი მივა და იარაღს ჩამოართმევს. განიარაღებული ჰაჯი-მურატი ნერვიულობს).

ბარბინდისპი. მაჲ, ჩვენთან წვადეთ, მამაცო მთიელი! ვეცდებით, ჭეროვნად დავაფასოთ თქვენი ერთგულება! (ჰაჯი-მურატი ბარათინსკის პირისპირ დაღებება.)

ჰაჯი-მურატი. ჩვენი ხალხი ამბობს: თუ წარსულს გაისხრო დამბაჩიდან, მომავალი გაგისვრის ზარბაზნიდან...

ბარბინდისპი. (მკაცრად). თქვენი ხალხის წარსული თქვენ უკვე დაუნდობლად გაისროლეთ, მომავალმა კი ჩვენსკენ გამოტყუროს. გასაგებია?! (ჰაჯი-მურატი დღუშს. ისმის ღუღუღის ჰანგი, შემოდინა ყარაჩხელები სანთლებით ვაჩრადნებულთ თაბახებით, ცოცხალ თევზებს აყრიან სუფრას. ჰაჯი-მურატი მეჭურნეებთან მივიარდება და შეჰკვივრებს).

ჰაჯი-მურატი. ცეკვა მინდა! ჩვენებური ცეკვა მწყურიაო! დაუკაროთ! (მეჭურნეები უკრავენ მთიელთა „ლეკუს“, მედლოე ცეცხლს შეუნთებს ახარტულ ჰანგს. იარაღყარო ჰაჯი-მურატი ცეკვას, ზაფანგში გაბმული ნადირივით ბრღღვინავს, ხანაც დაცხრება, ჩაიმოხლებს, თითქოს ლოცულობს და ცოდვებს ინანიებს. სუნთქვაშეკრული და დარტყანიებული ბარბაციტ მიდის კარებისაკენ. მეჭურნეები არ წყვეტენ საცეკვაო ჰანგს. ჰაჯი-მურატი მობრუნდება, ფაფხას მოიხდის, გრიგოლს უსიტყვოდ ემშვიდობება, ვადის და ოფიცერიც თან მიჰყვება. გრიგოლი ბარათინსკის მიაცილებს, ისმის ეტლის ხმა და ცხენების თქართქური. გრიგოლი ისევ მობრუნდება).

შარბრჩხელები. იცოცხლე, თავადო! ჩვენო მგოსანო, ხელოსანი ხალხის ძმავ და იმედო! ჩვენო ფაიზაო კაცო! მოგვილოცინა ახალი წელი!

ბრიტოლ. თქვენ გენაცვალეთ, რომ არ მივიწყებთ, თქვენ გაიხარეთ, მახარობლებო! მოდი, ძმებო, ხიდის მოაჯირებს გაუმარჯოს! აი, ხიდზე რომ გავდევართ, მოაჯირს ხელსა ხომ არა ვკიდებთ, მაგრამ ის მოაჯირი რომ არ იყოს, ხიდზე ვავივლიდით?

I შარბრჩხელი. გავკვირდებოდა გრიგოლ ბატონო!

ბრიტოლ. მაჲ, ხიდის მოაჯირებს გაუმარჯოს, ხიდზე იმედინად რომ გვტარებენ!

შარბრჩხელი. გაუმარჯოს, გაუმარჯოს! (ჯამებს დასცლიან).

ბრიტოლ. ახლა ერთიც თქვენა სთქვით! გამეხარდება!

II შარბრჩხელი. გრიგოლ ბატონო, ამჟვენად სამი წვით ვადღერძებოთ — სისხლისა, ცრემლისა და ოფლისა!

III შარბრჩხელი. ოთხ კაცსაც გაუმარჯოს, ვინც ჩვენს კუბოს ასწევს, ჩვენი ცხედრის წასაღები ჯანი დაუფლოცოთ.

ბრიტოლ. თქვენ გენაცვალეთ, მაღალო ხელოსნებო! თქვენ რომ არა, არსობის პურსა ვერ გასტეხ კაცი.

შარბრჩხელები. იცოცხლე, გაგიმარჯოს!

I შარბრჩხელი. მეფის ტულა კაცი ხარ, მაგრამ მაინც ცხო, „რომ არაინ დარიანიც დაარტყმე, ხისმწარითა ცხოვრება!“

(მუნღირგადადელილი გრიგოლი ყარაჩხელებთან ერთად ცეკვას. თენდება. მედლუეკენი „დილის საარს“ უკრავენ. გრიგოლი მეჭურნეებს ხელს გადახევის და გარეთ გამოდის, შედგება ნინოს სახლს აივანთან. მედლუეკენი დაცვას შესწყვეტენ).

ბრიტოლ. რატომ დაღუძმით, ძებო?

I შარბრჩხელი. წუხელ ამ სახლში...

II შარბრჩხელი. მარტოხელა კვირია..

III შარბრჩხელი. კენინა ნინო კვავავაჲ..

ბრიტოლ. (ოხვრით). მი-ი-ცვა-ლა... (დამწყურებულ გრიგოლი ქუჩის მიმქრალი ფარნის სვეტს მიეყრდნობა. ყარაჩხელები გალობანდის ქუდები მოიხდიან).

ბრიტოლ. არ გეწყინოთ, ძებო, მარტოდ დამოკვით (ყარაჩხელები ძალზე ჩუმ, ღუღუღის სველიანი ჰანგით ფეხებზე გადიან).

ბრიტოლ. ჰე, ჩემო ღმერთავ აწ შენ მოგმართავ, კვლავად ისმინო შორით სიტუცია... რაა მეც მოვკვდე? მაინც შენდამოხელს სიყვარული თანა წაჰყვება... (ისმის თოფის გასროლის ხმები და ხალხის ჩოჩქოლი. შემობრბის ჯარისკაცი).

ბრიტოლ. იქ რა მოხდა, ჯარისკაცი!

ჯარისკაცი. მეფისთან შემორიგებული ჰაჯი-მურატი გაიქცა, ბატონო გენარალო, მოკლეთ იქნა და მოლაღობის მოკვეთილ თავს ხალხი ახვევია (გარბის).

ბრიტოლ. (სევდით). მაინც აკოზა ჰაჯი-მურატს მეორე ჰაჯი-მურატმა...

(შენ შემოდის, დაინახავს კარებთან დაგდებულ ნაბადს, ხელში აიღებს და ნაღვლიანად დასცქერის).

ბრიტოლ. უბედური ჰაჯი-მურატი... მისი ბედით შევი ნაბადი...

(ნაბადს კედელზე დაჰკიდებს ჰაჯი-მურატის ხანჯალთან, ისმის ბედატურის ჭიხინი).

ბრიტოლ. ო, ამ ჭიხინზე რად მაგონდება მწარე სიტყვები ედღარემისა: თუ საქართველომ, ვით ბედურმა მისი მშენებელი ძირს ჩამოგვადო, პირსეგრძევი ნილხა სახედარიც აღარ შეგისვამს...

(ჩამოიღებს პაპისეულ ხმალს).

ორბელიანო, იწყება ძლევა უძლეველისა, სიკვდილის ტყვეა ეგ შენი ხმალიც! წინააართ სისხლის ასაღებად აუღვარებელი, მაგრამ დიდი მტერს კი ძლიერებას განუშტკიცებდი.. ნეტავ რა ჰპოვე, ლუჯრ მუნღირში მომწყვედელო გულო მგოსნისავ, ან შენ რა მოგეც, ივერიის ცაო მაღალო!!.. ჩემმა ლეჰქებმა უწყიან მხოლოდ გულისთქმა ჩემი, შთამომავლობას ესლა დარჩეს ჩემს გამართლებად! (მადის თამარის ზატთან).

ბრიტოლ. შენს წმინდა სახეს, შენებით სავსეს,

სახიერებით განსხივებულსა, ვუმჯერ კრძალვითა, თაყვანეშითა, ცრემლ-მორთული გემთხვევი ფერხთაი მისხარის — გიმჯერ, ვჰუხვარ და გიმჯერ,

და ესრეთ მწერა მსურს სიყვლილამდე,
არ გამოფხიზლდე, რომ აღარ ვგერძნობდე
ჩემი სამშობლოს სულით დაცემას!..

(ისმის ეტლის ხმა).

ბრიგოლ. სად დაიქარგე, ჩემო ნინია, რად მი-
მატოვე ასე უღმერთოდ.. (შეშობის ნინია).

ნინიამ. როგორა ხარ, ბატონო გრიგოლ?! (მკერ-
დზე ემთხვევა).

ბრიგოლ. როგორ იქნება, ბიჟო, იარაღურილი გე-
ნერალი! რა ჰქმენ, პატარა ბიჭი ჩამომიყვანე?

ნინიამ. ჩამოვიყვანე, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. ჩქარა მაჩვენე, სად არი?

ნინიამ. თქვენს ცხენს მერცხალას ვერ მოვაცილდე,
ეთამაშება და მხედრულად უსტვენს ბედაურს.

ბრიგოლ. მაჩვენე ჩქარა! (ნისიკას შემოჰყავს ყრმა
გრიგორი).

ბრიგოლ. ღმერთო, ჩვენს სასლში ბავშვი.. პირ-
წყავარდნილი ჩემი ნინიამა! (აკოცებს). რა გქვიან, შვი-
ლო?

პრამ ბრიგორი. გრიგორი!

ბრიგოლ. სეხნად ჩემო, მოგწონს ჩემი ბედაური,
ჩემი მერცხალა?

პრამ ბრიგორი. მასეთი რაში არც სიზმარში მი-
ნახავს, არც ზღაპარში გამოიგონია.

ნინიამ. გრიგოლ ბატონო, გახსოვთ ეს ჭვარი?..
(აჩვენებს ყრმა გრიგორის მკერდზე დაკიდულ ჭვარს).

ბრიგოლ. ღმერთო ძლიერო! ეგ დედაჩემის ჭვა-
რია, შენ დაგილოცა რუსეთის წახვლის წინ..

ნინიამ. მე კი უბედურ ამის დედას ვუსახსოვრე
და... ახლა კი ხედავთ?!

ბრიგოლ. სასწაულია ჩემო ნინია... სასწაული
(ემთხვევა ჭვარს და ყრმა გრიგორის).

ნინიამ. რა ეშველება უბედოდ ამ ცოლავილს,
ლატაი მამის ხელში!

ბრიგოლ. ჩემს გვარზე დაწვრე, იაროს, ბიჟო,
ქვეყნად კიდევ ერთმა გრიგოლ ორბელიანმა!

ნინიამ. იაროს, ბატონო გრიგოლ, იაროს ჩემმა
სისხლმა თქვენი სახელით, ნეტამც იაროს!

ბრიგოლ. აბა, ნინია, ჩქარა ჩოხა მომეცი!

ნინიამ. ამ წუთში, ჩემო ბატონო! (ნისიკას მოაქვს
ჩოხა. გრიგოლი გაიხდის სამხედრო მუნღარს და ჩო-
ხას ჩაიცვამს. ყრმა გრიგორი ეშველება ღილებას შე-
კვრაში).

ბრიგოლ. ჰი დედასა, ჩოხის ღილები ვერ შემოი-
რავს ერთ ღროს დაღესტნის თებობის გამოთოკვლას...

(გრიგოლი ჩაიხუტება და ღონემიხილი ტახტზე
მიწვეება. ყრმა გრიგორი სასაუბლოდან მიუჭდება. გა-
რედაც ისმის სამხედრო სასულე ორკესტრის სახეიშო
ჰანდი და ჭარის შემახილი. ყრმა გრიგორა სარკმელს
მივარდება).

ბრიგოლ. იჟ, რა ამბავია, შვილო გრიგორი!

პრამ ბრიგორი. ვილაც შამილი დაუტყვევებიათ!

ნინიამ. მე გული მწყდება, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. შენ რადა, ბიჟო!

ნინიამ. შამილი თქვენ გატყვევით, დააძაბუნეთ და
გამარჯვებას აგერ ბარიატინსკი ზეიმობს

ბრიგოლ. ეჰ, ჩემო ნინია, შამილი სიყვარული-
ვით სხვამ წამართვა... რუსულ მუნღარში ვიქნევიდი
ხმალს და ქართულ ჩოხაზე რად ვიკრეფ ხელგებს!..
ტატოს სამარტც დამრჩა განჯაში, ბედურული თბი-
ლისს ვერ მოვასვენე... ნინია, იმ სახლში მიცვალე-
ბულია... წადი, უჭირისუფლე, განახსტატე... მე ვე-
ღარ შევძლებ.

ნინიამ. ნეტავ ვინ არის საცოდავი?

ბრიგოლ. წადი... თვითონ ნახავ... (ნინია ვარბის.
ყრმა გრიგორი ხმალს დასწვდება და მხედრულად
ხელში შეათამაშებს).

ბრიგოლ. ეხეც მოგწონს, შვილო გრიგორი?
პრამ ბრიგორი. ძალიან!

ბრიგოლ. ეგ პაპაჩემის ბასრი ხმალია.
პრამ ბრიგორი. ვაჟაკურია, მაგრამ მძიმეა!

ბრიგოლ. მძიმეა, შვილო, ქართული ხმალი მეტად
მძიმეა...

პრამ ბრიგორი. მე მაინც ამ ხმალს ვინატრებდი,
თქვენ ძია?

ბრიგოლ. მეც, შვილო...

პრამ ბრიგორი. კიდევ რას ინატრებდით?
ბრიგოლ. სიყვარულსა და ღექსების წერას.. (შე-
მოდის ნინია, იცრემლება).

ნინიამ. ნეტამც არ მენახა, გრიგოლ ბატონო, ნათ-
ლის სვეტივით ღამაში ქალი, როგორ დამდნარა...
უბედურ ნინოს, კვირას, ნინოობა დღეს დაქარაღ-
ვენ...

ბრიგოლ. სად, რომელ სამაროვანზე?
ნინიამ. მამადავითზე... მეუღლის გვერდით...

ბრიგოლ. არც იმა სოფლად არ მეღირსა...
აბა, ნინია, ცხენი შეკავში, ჩემი მერცხალა!

ნინიამ. ცხენი მზად არი, გრიგოლ ბატონო! (ის-
მის ბედაურის უხივნი, ყრმა გრიგორი ჩუმად გააბა-
რება ვარეთ).

ბრიგოლ. დე, ასე დარჩეს ეგ ჩემი ცხენი. ჩემზე
უკეთეს ელოდოს მხედარს, და ვისაც მეტად გულს
უწვავდეს მამულზე ფიჭრი, იგი აქროლოს.

დავბერდი, მეხს ვერ მოვეწწარ,
დავმხო ჩემი სამშობლო,
საფლავს ჩავდევარ სიშვარით...

(ისმის ბედაურას გაბმული უჩხინი).

ნინიამ. რა ეშველება უმხედროდ ბედაურს! ნუ
მაიტოვებ, გრიგოლ ბატონო!

ბრიგოლ. სხვას დაელოდოს ჩემზე ერთგულესს!
ნინიამ. თქვენზე ერთგული მამულიშვილი ვინა
იქნება!..

ბრიგოლ. იქნება, ჩემო ნინია, როგორ არ იქნება!
(ისმის ბედაურის ფლოქვთა უჩრათქური და მხედრის
ყვიანა.)

ბრიგოლ. გესმის, ნინია?! ხედავ?! ხომ გითხარი,
იქნება-მეთქი!

ნინიამ. ვხედავ, ბატონო, მაგრამ კარგად ვერ გა-
ვარჩიე ბედაურზე ვინ ზის მხედარი!

ბრიგოლ. მერმისი ივარიისა!..

წინიბა. ჰაუ, რა ომანიანად მოჰყიჱინებს ფიცხელ ბედაურს, თითქოს უკან მთელი მხედრონი მოჰქრის რაშეებით!

ბრიბოლ. გაუჩინარდა?

წინიბა. არა, ბატონო! თვალებს რად ხუკავთ?

ბრიბოლ. გულზე დაკრფილს რომ არ ვუმზერდე ამ ჩემს მარჯვენას.

წინიბა. ზედავთ? ის ჩაუქი მხედარი, თქვენს ცხენზე რომ ზის, ისევ აქეთ მოაქროლებს მერცხალას!

ბრიბოლ. თუკი მხედარმა ვეღარ მომისწროს... შენ გადაციე იგ გორდა ხმალი..

წინიბა. აჰა, მოვიდა კიდეც! (შემორბის აბჯარას-ხმული ყრმა მხედარი გრიგორი).

წინიბა. შვილო!.. (მომავლდაკი გრიგოლი მხედარს ხმალს გაუწვდის).

ბრიბოლ. აჰა, აღსრულდა... (მხედარი ხმალს ჩამოართმევს).

წინიბა. მოიცა, შვილო!

ჰრამ ბრიბოლი. მე დავბრუნდებო... (გარბის. ისმის ცხენებას თქარათქური და მხედრონის ყიჱინა).

ბრიბოლ. ახლა... აღსრულდა... შთამომავლობას გარდავც ხმალი... გაუ-ჩი-ნარ-დენე?! (კვდება).

წინიბა. გაუჩინარდენ... მაგრამ რას ვხედავ... ვაიმე, შვილო!.. უკან უმხედროდ მოაქრის მერცხალა, ისევ ჰიხვინებს. ახლა ვის უხმოზს?!

ბრიბოლის შორაჱული ხმა. ივერთა უკეთესს მერმისს!.. უკეთესს მერმისს!..

წინიბა. აჱ რალას ველი აბა უკეთესს, აღარც თქვენ მუავხართ, შვილიც დავკარგე, გრიგოლ ბატონო! (ორბელიანთა სასახლის კედლები უჩინარდება. მის ნაცვლად მოჩანს ჭაშუეთის ეკლესიის სილუეტი და გრიგოლ ორბელიანის საფლავი. შემოდის ანო).

წინიბა. მოდით, მიტირეთ, ბატონი ჩემი აჱ განი-

სვენებს. დვილი შვილი კი უსაფლავოდ დამკარგია! (ანო სამარის ლოდზე მუხლს მოიდრეკს).

ანო. მამადხმოხილო, ვერსად ვერ ვჱოვედუდე! საქართვლო, არსად არა ჩანს, მშობლის შეხსენა შე-მომადნა ზელში ხანთელი, ჩემგზრ სუსტი და სხივმი-ზნედლი... ისეც აჱ ენთოს სულის თქვენის მოსახხე-ნებლად (დაუნთებს მილეულ სანთელს). განშორები-სას, მახსოვს, მითხარი, იგ ცრემლი ჩემთვის შეინა-ხეო... სწორედ ის ცრემლი მოგიტანე აჱ დასაფრქვე-ვად... რა გულსაკლავად ჰიხვინებს ცხენი! პატრონს თუ უხმოზს ეგ ხაცოდავი! (ჱეჱა-ჱუხილს ერთვის ბე-დაურის გაბმული ჰიხვინი).

წინიბა. ჱეცა დაგვემხო და ჩამოხნელდა!..

ანო. მთებზე მომდგარი ავი ჭანდია, თუ ჱემე აჱო-ბა, გამოიდარებ! ხედავ? მხედრებიც იჱით იძვრიან!

წინიბა. მოვიდვარ, შვილო!..

ანო. მეც შენთან ერთად!

წინიბა. შენ არა!

ანო. მომეცი ხმალი! მე და ვარ ძმათა ხერხეუ-

ლიძეთ!

წინიბა. იმაით სისხლის ბოლო წვეთი ხარ, ნუ და-იღვრები. დარჩი, აჱ დარჩი, მე დავბრუნდები!.. (ნინია სწრაჱად გარბის, ისმის ბედაურის თქარათქუ-რი. მთებზე ელავს. ანო შორს იშვირება).

ანო. ვაი ჩემს თავსა, უკან მობრუნდი, ბედაურო, ჱურცარიელიო?! ისევ ბორგავ და ისევ ჰიხვინებ?! აჱ ვილას უხმოზ?! ვინ დაგრჩენია აბა, ცოცხალი?!

მე თუ მეძახი, აბა, მოვიდვარ, დე, მეც მიმიღე უწ-მინდეს მსხვერპლად, მომავალი ჩემო სამშობლოვ!..

(ცაზე წითლად იელეებს გარიტრავი. ანო მზის შუ-ჱის ბილიკზე გარბის. ნათდება თასგამოწვდილი „ჱა-რთვლის დედა“. მთებიდან მჱეჱარედ მოისმის ივერ-თა ჰიმიდი და უმხედრო ბედაურის ჰიხვინი შორს იკარგება).

ანო. დიდება შენდა, ჩემო ჱეჱეანავ!.. დედაო ჩემო!..

დასასრული